

**HADJI-CULEA
RĂMÎNE**

Citiți de ce crede secretarul de stat Demeter Andras că trebuie să avem răbdare cu actualul director al Naționalului ieșean și un interviu amplu cu Cristian Hadji-Culea despre starea teatrului.

ÎN » PAGINILE 3-6

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

Julie –
RADU AFRIM

NR. 186 » 5 – 11 iulie 2008 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

Trei răspunsuri de la Mitoș Miculeșanu

„De cele mai multe ori, imaginea este punctul meu de pornire pentru un text”, declară autorul *Kasei poporului*, volum apărut în colecția „Ego. Proză” de la Polirom, în interviul realizat de Bogdan Romaniuc.

ÎN » PAGINA 13

Viitorul se pictează pe aripi de flutur

Mădălina Cocea

Pentru copiii mileniului trei, cufundați în propriul univers al jocurilor, mp3-urilor sau mobisodet-urilor, arta în sine nici nu poate fi reprezentată în afara tehnologiei. Nu e de mirare deci că, în tăcere și pe nesimțite, s-a născut o nouă specie de om de știință: cercetătorul artist.

ÎN » PAGINA 15

EVENIMENT EDITORIAL – OPERELE COMPLETE ALE LUI N. STEINHARDT

O scriere de tinerețe: despre „Admiratoarele și admiratorii socialismului”

Editura Polirom va publica în premieră seria completă a operelor lui N. Steinhardt, atât cele de dinaintea trecerii la monahism, cât și cele de după.

Noua serie de autor va cuprinde aproximativ 20 de volume și va fi realizată în coeditare cu Mănăstirea „Sfînta Ana” Rohia. Noile ediții, cartonate, vor fi îngrijite de specialiști în opera lui N. Steinhardt și vor beneficia de o prezentare grafică de excepție și de studii introductive consistente. Textul pe care vi-l oferim în acest număr este un fragment din articolul „Admiratoarele și admiratorii socialismului”, apărut în volumul *Articole burgheze*, pentru prima dată publicat în „Revista burgheză” (1935).

Citiți grupajul realizat
de Dan Daia

ÎN » PAGINILE 8-9

Fotografie din 1988, cu un an inaintea morții lui N. Steinhardt

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Bătaie!

Haideți, bucurați-vă, show-ul ia amploare! Din fericire, e la liber, aici nu se bat oamenii pe bilete, ca la finala lui Euro 2008, nu trebuie să căutați cu disperare în priviri bișnițarii, bugetul familiei nu se subțiază. Răbdare, tutun, cafea, ziare și televizor, atât vă trebuie. Spectacolul e unul de amploare, fascinant, încântător. A, și pitoresc, intrucit e oferit de atât de pitoreasca noastră clasă politică. Să le luăm pe rând.

Prima trupă intrată pe scenă, în deschiderea concertului, a fost cea a PNL-ului. S-a lăsat cu umilirea publică a chitaristului șef pe organizația bucureșteană. E vorba de Ludovic Orban, care și-a dres puțin vocea pe la diverse televiziuni, a cântat paritura mindriei și a compromisiului de dragul partidului, apoi a intrat la cabină. Pe scenă au rămas ceilalți pentru a transpira în lumina reflectoarelor. Sigur, culisele sînt agitate. Acolo, în culise, chitaristul beneficiază de ajutorul unor profesioniști veritabili pentru refacere. Norica Nicolai ține fardul în mînă și încearcă să-i dea o nouă față, mai luminoasă, chitaristului umil. Crin Antonescu îl incurajează ca pe un boxer rănit, îi ține discursuri triumfalistice, îi dă forță psihică. Nu vă închipuiți că lucrurile vor rămîne așa. Bătaia adevărată stă să înceapă, dar abia atunci cînd miza va crește. Adică atunci cînd trupa PNL-ului nu va fi doar una bună pentru un concert de deschidere, ci cînd va trebui să evolueze în propriul spectacol al alegerilor generale. Mai avem puțin. Ne-au lăsat să ne odihnim, dar ne vor oferi, sînt convinși, un concert de noiiht.

Următorii la rînd, cei din PSD. Aici bătaia a început deja. Pentru că aici miza e mai mare, iar ceea ce a fost odată o formație asurzitoare și în vogă s-a transformat în două trupe foarte sonore. Una de la București, susținută de o mulțime de baroni și baroneți, și una de la Cluj. Care încă e incapabilă de concerte serioase, dar deține portavoce, poate să se facă auzită de un public larg. Și ce frumoasă e bătaia! La proba aruncării de ocări cele două trupe sînt campioane. *Sugi degetul*, i-a transmis Iliescu de la București și din toată țara lui Dîncu de la Cluj. Multîmea e în delir. *Ba să-l sugi matală*, i-a răspuns Dîncu de la Cluj lui Iliescu de la București și din toată țara, *căci dacă-i pe-asa, și mătăluță ar fi trebuit să te dizolvi, de vreme ce în Cluj n-ai prea obținut niciodată vreun succes electoral*. Ce grandios! Ce limbaj elevat! Ce subtilități! Treceam mai departe, căci Dîncu de la Cluj nu se-oprește aici. El se ia și de baroni și baroneți: „Cînd mă gîndesc că, deși pare absurd, fiul și fiica mea trăiesc într-o Romînie în care Nicușor Constantinescu, Oprișan sau Dragnea se visează miniștri, tîm vin în mînte doar două gînduri: emigrația sau haiducia”. Da, trist, într-adevăr. Însă, pînă la vremea spectacolului, se pare că fiica și fiul domnului Dîncu, ba chiar și dumnealui însuși, au putut să trăiască, *deși pare absurd*, alături de acești oameni, să-i susțină și să profite inclusiv de procentele aduse de ei. Acum însă e vremea haiduciei, căci despre emigrație... Hai să fim serioși! Și încă nu-i de-ajuns. Haiducia te face să spui despre aceiași baroni și baroneți în felul următor: „Toți se gîndeau doar la mîncare și vorbeau despre această senzație. Îi vedeam salivînd. Rămîn cu imaginea unor oameni care se grăbeau pe scări să uite

» **Doar el, președintele, are voie să injure, doar el are voie să dea cu parul. Ceilalți cîntă piese militărești și fac pași la comandă. Cît va mai dura oare plicticoșenia asta? Vrem bătaie, nu-i așa? Păi, da, vrem. Și va fi, cu siguranță. Doar nu vă închipuiți că, după alegerile generale, Traian Băsescu nu va tăia în carne vie. Spectacolul cel mare acolo va fi.**

gustul singelui îndesîndu-și pe gît ciorbă de burtă și mici. Coborînd pe scări, mi-era frică să nu alunec pe vreo diră de bale”. Hm! Îi înțelegem frica domnului Dîncu, firește. Ce nu înțelegem e de ce l-a apucat atât de tîrziu, adică atunci cînd s-a simțit în pragul dizolvării. Dar destul despre trupele PSD. Ele ne vor oferi în continuare spectacol, n-avem decît să-l urmărîm. Și să trecem mai departe.

Mai departe? Ar însemna să ascultăm trupa PDL-ului, nu? Dar aici, deocamdată, nu cîntă nimeni. Dizolvaiți după alegerile locale și-au pus conștiințioși capul pe butuc și-au acceptat căderea securii. Primarul de Cluj, Emil Boc pe numele domniei sale, face slalom printre camere de luat vederi, asumîndu-și în continuare vorbele dictate de la Cotroceni. Liniște. Scandal ioc, spectacol ioc. Trupa serioasă, doamnelor și domnilor. Aici nu se-njură, aici nu se dă cu parul. Aici se merge încolnat, tanțos, respectuos, în urma președintelui. Doar el are voie să injure, doar el are voie să dea cu parul. Ceilalți cîntă piese militărești și fac pași la comandă. Cît va mai dura oare plicticoșenia asta? Vrem bătaie, nu-i așa? Păi, da, vrem. Și va fi, cu siguranță. Doar nu vă închipuiți că, după alegerile generale, Traian Băsescu nu va tăia în carne vie. Spectacolul cel mare acolo va fi. Trupa numărul unu a Romîniei se pregătește în liniște de show. Răbdare, tutun, cafea, ziare și televizor. Am zis la început că biletele nu-s necesare? Ce greșală! Sînt absolut necesare. E vorba de biletele de vot. Va veni vremea cînd le veți băga în urne. Iar atunci...

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Poveste cu Anastase Anastasovici

A fost odată ca niciodată o republică în Orientul foarte îndepărtat. Iar republica aceasta a fost vreme îndelungată vasala fostei Uniuni Sovietice. (Vasală înseamnă un lucru destul de complicat, cu reguli, obligații și drepturi, dar cum e vorba de Uniunea Sovietică, toată treaba se simplifică: pentru fosta Uniune Sovietică vasal însemna slugă. M-am gîndit doar că n-ar fi frumos să spun direct că acea frumoasă republică din Orientul foarte îndepărtat a fost sluga Uniunii Sovietice.)

Și în această republică din Orientul foarte îndepărtat trăia un om pe nume

pricepere și inteligență ale lui Anastase Anastasovici și au descoperit că ele

incălcău în mai multe feluri legile țării. Și, fără să stea foarte mult pe gînduri, procurorii au hotărît să îi deschidă lui Anastase Anastasovici un dosar penal. Ce-o fi fost în mintea lor, nu se știe, fiindcă pînă atunci nimeni nu îndrăznise să se lege de Anastase Anastasovici. Destul că oamenii ăia s-au pus pe treabă și au început să strîngă mărturii, să facă investigații, să percheziționeze și să analizeze, convinși că astfel fac un bine republicii.

Ceea ce nu știau ei – și asta e lucru de mirare – era că în acea republică existau două feluri de cetățeni: cetățenii de rangul întii și cetățenii de rangul al doilea. Aftia vreme cît se ocupau de cetățenii de rangul al doilea, procurorii puteau să anchezeze cît îi țineau baierile. Dar cînd venea vorba de cetățenii de rangul întii, se schimba treaba. Și așa și trebuie, fiindcă, zău, ce-ar fi dacă toți s-ar apuca să anchezeze după placul inimii?

După cum lesne va închipuiți, Anastase Anastasovici era un cetățean de rangul întii. Iar cînd au aflat colegii lui din Duma de Stat de îndrăzneala procurorilor, s-au strîns la un loc și au început să discute îngrijorați. Ce ne facem noi acum? Ce se întîmplă cu țara noastră? Păi, dacă s-au apucat să-l anchezeze pe Anastase Anastasovici, ar putea la fel de bine să-l anchezeze și pe Dmitri

Dimitrievici, și pe Piotr Petrovici, ba chiar, Doamne ferește, pe Ivan Ilici! Așa că membrii Dumei de Stat au șușotit ei ce-au șușotit între ei și au descoperit că exista o lege care spunea că nici un cetățean de rangul întii nu poate fi anchetat fără aprobarea celorlalți cetățeni de rangul întii. De fapt, legea nu spunea chiar asta, dar în acea republică orientală îndepărtată se știa că legea spune ce vor cetățenii de rangul întii să spună. Așa că membrii Dumei de Stat au anunțat că Anastase Anastasovici nu poate fi anchetat decît cu aprobarea lor, aprobare pe care oricum nu o vor da, și că Duma de Stat trebuie să studieze acuzațiile în detaliu, ca să afle de ce nu își dă aprobarea. Și așa a scăpat Anastase Anastasovici de anchetă și a trăit mulți ani fericit, puternic și bogat. Și mai bine că s-a întîmplat așa, fiindcă altfel ar fi ajuns să fie anchețat și Dmitri Dimitrievici, și Piotr Petrovici, ba chiar și Ivan Ilici! Și-atunci ce s-ar fi ales de biata republică din Orientul foarte îndepărtat?

» **Au descoperit că exista o lege care spunea că nici un cetățean de rangul întii nu poate fi anchetat fără aprobarea celorlalți cetățeni de rangul întii. De fapt, legea nu spunea chiar asta, dar în acea republică orientală îndepărtată se știa că legea spune ce vor cetățenii de rangul întii să spună.**

DEMETER ANDRAS EXPLICĂ DE CE „A TRECUT TESTUL” UNUL DINTRE CEI MAI CONTESTAȚI DIRECTORI DE TEATRU

Ministerul Culturii îndeamnă la răbdare în cazul lui Hadji-Culea

Cum s-a desfășurat evaluarea directorilor

Potrivit site-ului MCC, au fost evaluați șase directori de teatre din subordinea ministerului: Cristian Hadji-Culea (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), Tompa Gabor (Teatrul Maghiar de Stat Cluj-Napoca), Maria-Adriana Hausvater (Teatrul Național „Mihai Eminescu” Timișoara), Mircea Cornișteanu (Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova), Ion Vartic (Teatrul Național „Lucian Blaga” Cluj-Napoca) și Cristian Ioan (Teatrul Național Tîrgu-Mureș).

Comisia care i-a evaluat a fost formată din: Constantin Chiriac, Magdalena Boiangiu, Miruna Runcan, Cornel Todea și Carmen Croitoru.

MCC i-a evaluat managerial și pe directorii instituțiilor muzicale din subordinea sa. Astfel, Simon Gabor (Opera Maghiară Cluj-Napoca), Corneliu Murgu (Opera Națională Română Timișoara), Răzvan Ioan Dincă (Teatrul Național de Operetă „Ion Dacian” București), Cristian Mandea (Filarmonica „George Enescu” București), Cătălin Ionescu Arbore (Opera Națională București), Voicu Enăchescu (Centrul Național de Artă „Tinerimea Română” București) și Mihail Mihalcea (Centrul Național al Dansului București) au fost evaluați pozitiv de către comisia MCC. Aceștia au fost evaluați de o comisie alcătuită din: Octavian Lazăr Cosma, Dumitru Avachian, Dan Dediu, Ioan Tugearu și Ulpiu Vlad.

Evaluarea directorilor de teatre, filarmonici și alte instituții de spectacole din România se face anual, în baza Ordonanței 26 din iulie 2005 privind managementul instituțiilor publice de cultură. Tot anual, ministrul Culturii și Cultelor semnează Ordine pentru evaluarea managerilor de instituții culturale, care completează cadrul legislativ al Ordonanței 26.

În anii anteriori, la evaluările MCC au mai fost respinși: Ioan Holban, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, și Amza Săceanu, directorul Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian”, decedat ulterior.

MCC evaluează anual și directorii instituțiilor muzeale din țară.

Un singur director de teatru din țară și-a pierdut postul după evaluarea organizată de Ministerul Culturii și Cultelor (MCC) în iunie. Regizorul Cristian Ioan, managerul Teatrului Național din Tîrgu-Mureș, nu a reușit să obțină minim media 7, cât era necesar pentru a-și păstra funcția. „Comisia a respins și contestația dumnealui. Așa că vom organiza în curînd concurs pentru un nou manager”, ne-a declarat secretarul de stat Demeter Andras.

R. Chiruță

Potrivit lui Demeter Andras, Cristian Ioan s-a prezentat necorespunzător în fața comisiei de evaluare. „Noi așteptăm niște răspunsuri concrete, despre situații concrete, dintr-o perioadă concretă, or, aceste lucruri nu au rezultat din materialul depus de domnul Cristian Ioan, și nici din vizita comisiei la fața locului”, a explicat secretarul de stat.

Directorul Teatrului Național din Iași, Cristian Hadji-Culea, deși puternic contestat de comunitatea și presa locale, a primit din partea Ministerului Culturii un vot de încredere pentru încă cel puțin un an. Comisia a decis să fie indulgentă cu acest director datorită condițiilor specifice în care își desfășoară activitatea. „Cînd noi am redactat caietul de sarcini pentru Iași, iar comisia a optat pentru domnul Hadji-Culea, am știut că una din constrîngerile cele mai importante ale activității acestui manager era cea legată de reconstrucția clădirii teatrului și a întregului sistem, un lucru de

care e afectată și Opera din Iași”, a precizat Demeter Andras. Secretarul de stat este de părere că, prin urmare, activitatea lui Cristian Hadji-Culea trebuie privită cu răbdare, pentru că „există niște elemente obiective și la fel de multe sau mai multe subiective în aprecierea acestui demers. Comisia de specialitate a avut înțelegerea de a verifica aproape toate lucrurile din respectiva problemă și a decis că nu sînt motive ca încrederea să-i fie retrasă. Dacă peste un an, cînd va fi o nouă evaluare, motivele obiective dispar, dar rămîn cele subiective, va fi grav”.

În apărarea directorului, Demeter Andras a admis că și Ministerul Culturii are o vină pentru performanțele reduse ale acestuia. De exemplu, faptul că scena improvizată într-un cub de lemn lângă clădirea Teatrului Național din Iași pentru a permite desfășurarea spectacolelor pe perioada renovării imobilului principal nu funcționează are o cauză și la București. „E posibil ca nici MCC să nu-i fi dat toate resursele, din motive din nou obiective, ca să se termine

respectiva construcție. Faptul că am găsit resurse de a ajunge pînă unde s-a ajuns și faptul că nici noi, nici domnul Hadji-Culea nu am fost suficient de abili să mai plusăm și să accelerăm respectiva finanțare, asta nu se poate imputa doar domnului Hadji-Culea”, s-a autoacuzat secretarul de stat.

Comisie secretă de teama intervențiilor

Demeter Andras este mulțumit de felul cum s-au prezentat, în general, directorii instituțiilor de spectacol la evaluarea de luna trecută, deși admite că mai sînt unele lucruri ce trebuie schimbate. Partea bună, în viziunea secretarului de stat, e că a crescut eficiența directorilor.

Continuarea în pagina 4

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Adrian Păunescu

SUPLIMENTUL LUI JUP

DEȘI APARENT RELAXAT, ȘILE ERA TOTUȘI
MĂGINAT DE UN GÎND: DACĂ VECINUL SĂU
ȘI-A LUAT, ÎNTRE TIMP, UN 4x4 MAI MARE?

PE SCURT

2008 este pentru Nora Iuga anul prozei

După ce în 2007 i-a apărut în germană o antologie selectivă din volumele de poezie și a obținut importantul premiu Friedrich-Gundolf, Nora Iuga revine în atenție cu trei traduceri ale romanului său, *Sexagenara și tinărul*, în bulgară, franceză și slovenă. Volumul a fost recompensat în 2000 cu Premiul Unirii Scriitorilor din România și reeditat de Polirom în 2004.

În Bulgaria, *Sexagenara și tinărul* a apărut deja la Paradox Publishing Group, în traducerea Vaninei Bojicova, și a beneficiat de sprijinul programului pentru traduceri în străinătate al Institutului Cultural Român. Cartea se află în curs de apariție în Franța, la Editura Atelier de l'Agneaux, și în Slovenia, la Editura Beletrina din Ljubljana.

„O să vă întrebați ce înseamnă pentru un poet român publicat deja cu două cărți în Germania, care au fost salutate cu mare entuziasm în paginile revistelor literare germane, austriece și elvețiene, apariția lui, de data aceasta, cu un nou roman în Bulgaria. Este vorba despre *Sexagenara și tinărul*, best-sellerul anului 2000 (cum l-a numit criticul Alex Ștefănescu). Nu fac nici o deosebire dacă îmi apare o carte la New York sau la Sofia. Principalul e să aparțin lumii – pentru că sint oameni peste tot și dacă ei se emoționează, recunoscându-se în cuvintele mele, eu sint răspătită în egală măsură. De altfel, *Sexagenara* mea o să apară în primăvara anului viitor în Slovenia și Franța... e semn că are încă picioare bune”, a declarat scriitoarea.

Anul trecut, la celebra editură germană Klett-Cotta a apărut o antologie selectivă din toate volumele de poezie ale Norei Iuga. Tot în 2007, Norei Iuga i-a fost înmănat Premiul Friedrich-Gundolf de către Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, o recompensă care se acordă tuturor celor care contribuie la răspândirea culturii germane în lume.

Evaluarea șefilor de instituții de spectacole a stîrnit nedumeriri

Continuarea din pagina 3

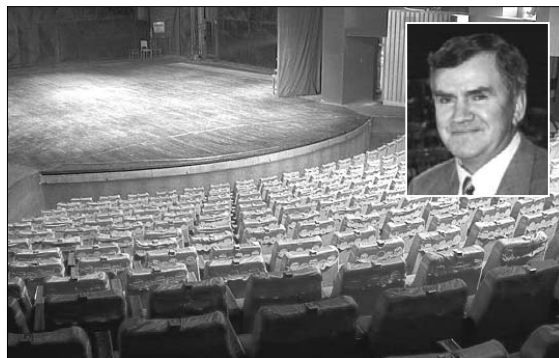
„Raportul autorității managerilor cu instituțiile pe care le conduc s-a îmbunătățit simțitor, în sensul în care, prin eforturile conjugate ale echipei din MCC și ale directorilor respectivi, am reușit să modificăm elementele esențiale ale dialogului dintre cele două părți”, a precizat Demeter Andras.

Totuși, deși a fost înconjurat de mai puține scandaluri decât acum doi ani, procesul de evaluare din 2008 nu a fost scutit de câteva semne de întrebare. Primul l-a vizat pe Constantin Chiriac, directorul Teatrului „Radu Stanca” din Sibiu, a cărui prezență în cadrul uneia dintre comisiile de evaluare a fost considerată de unele persoane incompatibilă. „Domnul Constantin Chiriac nu face parte din structurile Ministerului Culturii, instituția pe

care o conduce nu este în subordinea sau autoritatea noastră, ci a Consiliului Local Sibiu. Prin urmare, nu îl evaluăm noi, deci nu e nici o incompatibilitate”, a răspuns Demeter Andras.

O a doua nemulțumire s-a referit la faptul că numele membrilor comisiilor de evaluare nu au fost făcute publice de Ministerul Culturii, ci s-a aflat pe alte căi, neoficiale. Demeter Andras afirmă că își asumă acuzația de netransparență.

„Am vrut să fie așa pentru a evita influențarea comisiei și pentru a asigura obiectivitatea ei. Acești oameni, dacă sint expuși în fața în care trebuie să lucreze, primesc tot felul de telefoane și li se îngreunează misiunea. Iar la următoarea solicitare, e posibil să ne refuze. Singura posibilitate pe care o are în acest sens o autoritate e de a încerca să-i pună la adăpost”, a motivat Demeter Andras.

Cristian Ioan (în medațion) va fi eliminat de la conducerea Teatrului Național din Tirgu-Mures

O NOUĂ LEGE AȘTEAPTĂ DE ȘASE LUNI

În urmă cu doi ani, când a avut loc prima evaluare a directorilor instituțiilor de spectacol pe baze legale noi, Demeter Andras admitea că Ordonanța 26/2005 și legea de aprobare a sa, din 2006, au lacune. „Erau niște formulări imprecise, cu echivoc, interpretabile. Nu exista o corelare cu Legea salarizării, cu legea finanțelor publice, în condițiile în care ordonanța prevedea separarea funcției de execuție de cea de conducere”, declara acesta într-un interviu pentru „Suplimentul de cultură”. „Nici acum încă nu este foarte clară, nici în ordonanță, nici în legea revizuită, această relaționare care mi s-a părut cea mai importantă: între instituția finanțatoare și candidați. Prima ar trebui să formuleze clar ce așteaptă de la cel pus director de teatru... Să facă un fel de caiet de sarcini”, afirma secretarul de stat din 2006.

Deși au trecut doi ani de atunci, lucrurile nu stau cu mult mai bine. Ministerul Culturii a scos spre dezbateră publică un nou proiect de lege pentru numirea și evaluarea directorilor instituțiilor de spectacol, dar acesta stagnează de șase luni. „Dezbaterea publică nu s-a încheiat pentru că este într-o strictă relaționare cu toate modificările legii teatrelor și a normelor de salarizare. După ce vor ieși, toate acele ramificații, acele nuanțe trebuie corelate cu legea noastră.” Noul act normativ ar trebui să aducă modificări importante. „Se schimbă perioadele, modul de evaluare, criteriile – care acum sint abstracte –, apoi propunem ca managerul să nu mai fie salariat al instituției, ci reprezentantul autorității în instituție, aflat în raporturi contractuale directe cu autoritatea și în ceea ce privește remunerarea lui. Adică să aibă

un contract de performanță. Atunci, performanța e mult mai ușor de recunoscut și de remunerat. Dar și neîndeplinirea contractului, într-un raport de drept civil, conferă mult mai multe instrumente de a-l sancționa pe manager”, a menționat secretarul de stat.

Tergiversarea lucrurilor este din nou, potrivit lui Demeter Andras, și din vina MCC: „Este greu, e un hăț al prevederilor, al procedurilor și cumtelor, o confuzie în capul foarte multora și inclusiv în capul unor oameni din ministerul acesta, care lucrează mai degrabă pe obișnuință decât pe o analiză și pe niște concluzii personale. Fiecare la locul lui ar trebui să își asume mai mult responsabilitatea unor decizii, așa cum mi-am asumat eu acuzația de netransparență. Dar unii preferă să nu deranjeze”.

Un personaj din trecut revine în forță

Semifinala Campionatului European de fotbal, Germania-Turcia: sintem pe finalul primei reprize, echipele se pregătesc de pauză, când, deodată, cade transmisiia.

În acest moment reîntră în scenă, brusc și scandalos, un personaj pe care mulți nu-l mai văzuseră de ani de zile. După câteva minute de stand-up pe ecran, entitatea dispăre la fel de rapid cum apăruse. Și-și mai face simțită prezența, ca actorii la bis, pe la mijlocul reprizei a doua. Turcia pierde meciul în ultimul minut, dar dramatismul momentului este eclipsat de acest tulburător călător din trecut, care se lăfăia, când televiziunea noastră încă nu

se reinventase, cam 20 de ore pe zi pe telecoaloare.

Mira era, din ce îmi aduc aminte, foarte utilă pe timpurile în care televiziunea de stat emitea doar două ceasuri pe zi. Unii îi luau rolul foarte în serios, reglînd televizorele după ceea ce îmi păreau a fi, pe-atunci, niște semne foarte ciudate de pe ecran. Alții o cam divinizau, din moment ce deparatorii TV exersau un dans tribal în juru-i, bițindu-se, cu o lanternă-n dinți și-un aparat de măsurat în mină, dinspre lămpile din fundul televizorului spre amalgamul de linii și culori de pe ecran. Iar dansul ăsta era însoțit, în mod obligatoriu, de un mormăit continuu în barbă, din care

nu se deslușeau decât vreo două cuvinte. Alți cetățeni erau, probabil, fericii că puteau șterge praful de pe sticla atunci când Măria Sa Mira, completată de un sunet ascuțit, prefața orele de teledurată. Dacă stăm bine să ne gîndim, mira a fost, pe atunci, precursorul promovurilor de astăzi: difuzată la greu, făcea o chestie căreia am învățat să-i spunem, pompos, „teasing”.

Reapariția acestei entități, în seara acelei semifinale de European, a produs, probabil, și reacții necontrolate. Sint convins că unii dintre microbiști s-au așteptat, pavlovian, ca după biiipurile mirei să se ștească pe ecran Dumitru D. Mitu, murmurînd,

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

supărat pe toată lumea și-ncurtat pînă-n masa cu două microfoane ascuțite, „headline-urile” despre vizitele to'arășului pe ogoarele patriei. Probabil că alții erau deja convingși, în acele minute de uluială, că va reapărea pe sticlă Iuliana Marciuc, citind ca la bacalaureat, cu foile-n mină, programul serii. Sau că Delia Budeanu va intra în scenă, zîmbind un text de genul: „Stimați telespectatori, ne cerem scuze pentru problemele tehnice din timpul transmisiunii meciului dintre reprezentativele RFG

și Turciei. Acestea vor fi remediate în cel mai scurt timp. Pînă atunci, urmează secvențe din emisiunea «Tezaur folcloric».

Oricît de malițioși am încerca să fim cînd vorbim despre miră, putem recunoaște că, astăzi, asta ar fi cea mai bună armă împotriva citorva personaje și emisiuni cacofonice din grilele de program. Nu de alta, dar tare mi-ar plăcea să-l știu pe cite-un Jiji umblînd confuz, cu șurubelnița-n mină (sau, de ce nu, cu o rangă), prin integratele „plasmei” de-acasă.

CRISTIAN HADJI-CULEA, CONTESTAT DE TOATĂ PRESA IEȘEANĂ, A TRECUT TOTUȘI TESTUL MCC ȘI DECLARĂ:

„Puteam să fiu și pe Marte. Problema este dacă merge bine sau prost instituția“

Interviu realizat de Anca Baraboi și George Onofrei

Difuzat de Radio Iași FM, pe 28 iunie, în emisiunea „Prime Time de sâmbătă“

În ultima vreme au apărut foarte multe articole care vă vizează, unele dintre ele referindu-se la refacerea clădirii Teatrului Național. Ați ajuns unul dintre cei mai neubiți directori de instituții culturale din Iași. Ce s-a întâmplat? Cum ați ajuns atât de neubit de jurnaliști?

Marea problemă și pentru mine anul acesta a fost tot clădirea teatrului. Probabil că unii știu, alții nu, dar până acum un an reconstrucția teatrului a fost susținută din fondurile Guvernului României. Începând de acum un an, printr-o lege specială, toate instituțiile de cultură care fac parte din patrimoniul național, printre care se numără și Teatrul Național din Iași, au trecut pe un alt tip de finanțare, europeană, prin Ministerul Culturii. S-a constatat, după o vreme, în discuțiile dintre Ministerul Culturii și Europa, că tipul de contract pe care îl are Teatrul Național din Iași nu mai este uzitat în Europa. Este vorba de un contract din 1998 pentru care nu e nimeni de vină, nici conducerea de atunci a teatrului, nici cea din minister.

Deci nu acuză nimeni dezastruoasa moștenire.

Nu. Era un tip de contract care nu prevedea în proasta finanțare din acea epo-

ca nici o sumă și nici o dată de finalizare pentru reconstrucția teatrului. Deci era un contract deschis la orice sumă și la orice timp, care, mi s-a explicat, nu mai e acceptabil. Ca atare, trebuia găsită o formulă prin care acest contract să poată fi denunțat. Cu echipe de juriști, am stat și eu, și unitatea făcută de minister special pentru a gestiona aceste refaceri – pentru că e vorba nu numai de Teatrul Național din Iași, ci și de cel din Cluj, de muzeele de artă și de istorie din București, deci o sumă destul de mare de clădiri de importanță națională. Singurii care aveau acest tip de contract eram noi. S-a găsit pînă la sfîrșit – a fost de acord și firma cu care teatrul a conlucrat pînă acum – că unica modalitate este acordul părților pentru ca acest contract să nu funcționeze, și pot să o spun în premieră că, după diligențe complicate, ieri (27 iunie – n.r.) am semnat o hirtie prin care acest contract a fost oprit.

Asta înseamnă că vă veți căuta un alt partener?

Nu eu. Din momentul acesta, Ministerul Culturii, cu care am discutat ieri, va putea în două-trei săptămîni să deschidă o licitație și într-o lună din momentul deschiderii, mi-au spus ieri la telefon, se va găsi un partener.

Banii pentru refacerea teatrului trebuie cheltuiți pînă la finalul anului 2009?

Nu există un timp limită din ce mi s-a spus la minister. Problema e că avem nevoie de acea clădire fiindcă ea nu poate sta așa mult timp, se strică.

» **Cristian Hadji-Culea recunoaște că nu este un bun comunicator, deși a fost patru ani directorul Televiziunii Române. Nu a fost plecat pe Marte, însă a acceptat să discute cu noi abia după ce am insistat câteva luni bune.**

O clădire pentru construcția căreia arhitecților Fellner și Helmer le-au trebuit doi ani, iar noi ne chinuim de zece ani să o refacem. De-abia de acum înainte putem vorbi de urgențare a lucrărilor. Cît la sută s-a făcut pînă acum?

60 la sută. Din fericire, teatrul este consolidat, trebuie să se lucreze acum la finetățile dinăuntru.

Deocamdată nu se poate face mare lucru în interiorul teatrului, dar se pot face în săli exterioare. Apropo de presa dușmănoasă, s-a spus că în ultima vreme ați fost mai mult plecat, ocupîndu-vă de proiecte personale, de studenții de la teatru pe care îi aveți la București, și mai puțin de activitatea artistică a Naționalului.

Dacă tot faceți sondaje, ar trebui să întrebați studenții de cîte ori am fost și

veți afla că nu am prea mers la facultate. În afară de un spectacol, care mi-a luat o lună și cîteva zile la Cluj, am stat nemîșcat în Iași tocmai pentru că aceste probleme cu clădirile au ocupat cam tot timpul. Am mai făcut cîteva drumuri între minister și teatru.

Continuarea în pagina 6

PE SCURT

Festivalul George Enescu, transmis și de Mezzo

Ministerul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, a susținut o conferință de presă marți, 1 iulie, pentru a oferi informații în legătură cu pregătirile pentru cea de a XIX-a ediție a Festivalului și Concursului Internațional „George Enescu”, care va avea loc între 30 august și 26 septembrie 2009.

În ediția din 2009 a Festivalului Internațional „George Enescu”, care va avea loc între 30 august și 26 septembrie 2009, vor fi cuprinse, în total, peste 130 de manifestări în cadrul cărora vor fi prezentate peste 280 de lucrări, din care 24 de opusuri enesciene, peste 80 de lucrări ale

unor compozitori români contemporani și 10 spectacole de opere și balet.

Vor participa 13 orchestre mari din Europa, 14 orchestre de cameră din întreaga lume, 19 formații camerale, 6 coruri, 41 de soliști în concert și 6 soliști în recital.

La această ediție va fi inițiată și o nouă serie de concerte în cadrul festivalului – teme clasice în prelucrări jazzistice – și s-a decis organizarea unei zile „Mezzo”. Postul de televiziune Mezzo va transmite șase concerte din cadrul festivalului.

Patru companii române finanțate de Eurimages

Patru companii de distribuție de film din România au obținut finanțare din partea

Eurimages – Fondul Consiliului Europei pentru coproducții, distribuție și exploatare cinematografică. Este vorba despre Asociația Moebius, care va distribui documentarul spaniol *Fados* de Carlos Saura, Chicago Tours – *Hadersfeld/Huddersfield* de Ivan Zivkovic (Serbia), Clorofilm România – *Elle s'appelle Sabine* de Sandrine Bonnaire și S.C. Grafitti Art 2005 – *Go West* de Ahmed Imamovic (Bosnia și Herțegovina).

Finanțarea fost acordată în urma ședinței consiliului de management al Fondului Consiliului Europei, Eurimages, care a avut loc recent la Strasbourg. În aceeași ședință, Eurimages a decis să acorde un sprijin total, în valoare de 4.275.000 de euro, pentru 12 coproducții europene.

Sebastian Reichmann – lansări în patru orașe din țară

Poetul Sebastian Reichmann revine în România după mai bine de trei decenii și lansează volumul de versuri *Mocheta lui Klimt* la București, Brașov, Sibiu și Iași.

Mocheta lui Klimt este primul volum de versuri scris de Sebastian Reichmann în limba română după o pauză de trei decenii, din 1975, poetul, stabilit în Franța, scriind numai în franceză.

În cadrul unei vizite de trei săptămîni în țară, Reichmann și-a lansat volumul pe 3 iulie la București, la Clubul Țăranului Român, de la ora 18.00, alături de criticii literari Marius Chivu, Cosmin

Ciotloș și Daniel Cristea-Enache. Vor urma lansări la Brașov, pe 7 iulie, ora 14.00, la Librăria „St. O. Iosif”, unde îi are invitați pe Caius Dobrescu și Andrei Bodi, la Sibiu, la Librăria Humanitas, pe 8 iulie, de la ora 17.00, alături de Andrei Terian și Radu Vancu, și la Iași, pe 11 iulie, ora 18.00, la Cafe-neaua Sage, în prezența lui Antonio Patraș și Bogdan Crețu. De asemenea, pe 7 iulie, la Casa Baciu din Brașov, Reichmann va susține conferința pe tema *Poezie și exil*, de la ora 15.00.

Sebastian Reichmann, „contele Sebastian”, cum îl numea prietenul său Gellu Naum, a debutat în anul 1969, fiind contestat de coterienele de partid și de stat și, în același timp, elogiat de

critică. A doua carte i-a fost retrasă din librării și, ulterior, i-a fost topită. A emigrat în Franța și, în scurt timp, a devenit poet de limba franceză.

„Dacă tot faceți sondaje, ar trebui să întrebați studenții de câte ori am fost la cursuri și veți afla că nu am prea mers la facultate. În afară de un spectacol, care mi-a luat o lună și câteva zile la Cluj, am stat nemșcat în Iași...”

HADJI-CULEA RECUNOAȘTE:

Marea problemă a Naționalului ieșean este comunicarea

Continuarea din pagina 5

Deci spuneți că ați fost doar o lună și jumătate la Cluj.

Cam așa. Asta nu are însă nici o importanță, puteam să fiu și pe Marte. Problema este dacă merge bine sau prost instituția.

Păi asta se spune, că merge foarte prost, inclusiv din punct de vedere artistic, că sînt premiere puține, că nu a existat nici o nominalizare la Premiile UNITER.

Vă pot întreba de cînd nu a mai fost nici o nominalizare la Premiile UNITER?

De ceva timp, e adevărat, dar cînd ați venit dumneavoastră a existat o speranță.

Singurele lucruri pe care nu le-am promis și nu o să le promit niciodată sînt nominalizări la Premiile UNITER.

Ați promis însă că veți aduce regizori foarte mari la Iași, de exemplu. Ați pronunțat numele lui Mihai Măniuțiu, al lui Andrei Șerban.

Mihai Măniuțiu a fost, Andrei aproape ar fi venit, dar ar fi ieșit un scandal pentru că proiectul cu Tanacu îl începuse și, dacă

vena și folosea altă trupă, cred că o parte din presă n-ar fi scris elogios.

Sînt în continuare în discuții cu Silviu Purcărete, dar el are făcut programul pentru șase ani buni înainte, cum se face în lume și cum sper că noua lege să ne oblige și pe noi încet-încet să facem. Au fost și Măniuțiu, și Goga, care este un regizor foarte bun, va veni Felix Alexa în toamnă cu certitudine, probabil Alexandru Dabija, care a luat de curînd un premiu important. Deci regizori vor fi, problema este în ce măsură vor face legătura cu o parte din trupă în așa fel încît să își dorească să vină din nou și din nou.

Maie este și chestiunea aceasta a spectacolului pe care ar urma să îl pună în scenă Victor Frunză. Există sau nu există acest spectacol?

Pînă nu are premiera, nu există. Victor

Frunză trebuie să se reîntoarcă și să continue repetițiile.

Vorbim de spectacole mari, de regizori mari, însă în momentul în care ați venit acum doi ani în emisiunea „Suplimentul de cultură”, dumneavoastră ne vorbeai de o coborîre a Teatrului Național în cartiere.

Nu am reușit să facem asta. Am căutat spații, am vizitat vreo 14 cantine școlare, dintre care unele sînt fabricute și nu am găsit acele spații. Logistic, nu am reușit să facem în iunie-septembrie un teatru de stradă.

Este o problemă reală cea a spațiilor. Ați încercat să vorbiți cu autoritățile ieșene să vă ofere o soluție?

Sigur că da, dar nu s-au găsit. Am vorbit și cu Inspectoratul Școlar și au fost foarte

drăguți. Din acest motiv m-am îndreptat spre construcția unei săli temporare.

Așa-numitul cub negru de lângă teatru.

Da, și de care eu sînt foarte mîndru.

Care mai este soarta lui? În cit timp va fi funcțională?

Este aproape gata înăuntru. Ne-a întîrziat o lege care a permis unei firmuțe de buznar să conteste și la Teatrul Național din Iași, și la Teatrul Național din Timișoara toate încercările de investiție în săli – pentru că și Timișoara a primit o fostă sală de sport –, și abia acum am primit banii de la minister ca să putem face sala funcțională.

Electricienii noștri s-au apucat să monteze luminile și sper că într-o lună să fie gata.

„Pleđați acum pentru Radu Afrim, eu pledez pentru Mihai Măniuțiu”

Înțeleg că există o stare de mulțumire și la minister tocmai pentru că dumneavoastră v-ați asumat conducerea Naționalului într-o perioadă nefastă: un trecut fără mari realizări artistice în ultima vreme, în care actorii au ajuns să fie cunoscuți mai degrabă datorită rolurilor din filmele tinerilor regizori, decît din piesele puse în scenă, de asemenea lucrările de construcție. Vă dau însă un exemplu paradoxal, cel al Teatrului Tineretului din Piatra-Neamț, care a reușit să aducă un regizor, care se numește Radu Afrim și al cărui spectacol, Povestiri despre nebulnia (noastră) cea de toate zilele, a mers prin țară și prin străinătate și a făcut imagine, nu numai lui Afrim, ci și teatrului, pentru că este un spectacol din distribuția căruia fac parte – cu excepția a doi actori din București – tineri actori din Piatra-Neamț. De ce nu reușim și noi să facem o astfel de performanță, despre care unii ar spune că e mică, alții că e mare, că ar da foarte bine la imagine?

E foarte bine să ai un spectacol cu care să bîntui.

Dar noi nu avem nici unul.

Important este să ai un conglomerat de spectacole puternice, din care să se nască acele spectacole excepționale. Știu foarte bine istoria teatrelor din România, există o explozie, unul-două spectacole, poate să fie și la Tirgoviște într-un teatru care abia s-a făcut, dar esențial pentru un teatru de mărimea Naționalului din Iași este să aibă un număr important de spectacole bune.

Cred că important este să se pornească.

Am avut, pentru prima dată după mulți ani, două spectacole invitate la Festivalul Național de Teatru, ceea ce înseamnă două spectacole bune. A urmat Macbeth-ul lui Măniuțiu, care aproape sigur va fi și el în același festival și pe care sper să îl mutăm în toamnă în cub. Invit, așadar, regizori foarte importanți, iar unul dintre spectacole poate să explodeze. Nimeni, nici Peter Sellers, nici Purcărete, nu poate să îți garanteze că spectacolul va fi unul excepțional.

Dar recunoașteți că sînt anumiți regizori pe val?

Radu Afrim este un regizor pe val. Sînt în discuții cu Bocsardi, alt regizor pe val, de exemplu.

Un manager își poate pune problema și așa: aduc un regizor pe val, un artist care face trend-ul în momentul de față, pentru a împrumuta și eu puțin din imaginea sa și a scoate dintr-un con de umbră o instituție.

Asta am și adus, regizori care sînt pe val.

Radu Afrim de ce nu montează, de exemplu, la Iași?

Pentru că nu l-am invitat. Dumneavoastră pleđați acum pentru Radu Afrim, eu pledez pentru Măniuțiu.

Pledez pentru un regizor care a făcut în ultimul an atîtă imagine Teatrului Tineretului din Piatra-Neamț cît n-a mai avut din anii săi de glorie.

Repet, nici un regizor nu îți garantează prin contract o reușită. Aduci regizori care știu să lucreze bine cu actorii, care știu să închege trupa, care au idei, care au spectacole în spate, deci un C.V. Pe asta te bazezi, nu poți să te bazezi pe explozii. Un teatru trebuie reconstruit, de fapt construit continuu.

Cred că în cazul Iașului e corect „reconstruit”.

E mai complicat. Trupele astea fixe sînt din ce în mai rar de întîlnit în lume și atunci reconstrucția e mai dificilă. Ca să zic așa, folosești continuu aceleași cărămizi.

» **Imaginea exterioară a Naționalului ieșean este una jalnică azi. După cum se vede, la 1926 lumea se plimba în voie în preajma teatrului și nici o trăsură nu fusese parcată ilegal.**

CE MAI SPUNE CRISTIAN HADJI-CULEA

» „Eu consider că marea problemă este cea a comunicării. Teatrul Național din Iași are un post care se numește, frumos, referent de marketing. Am dat două concursuri, iar cel mai recent acum trei zile cînd, în sfîrșit,

a fost ocupat. Vreau să înțelegem că Teatrul Național din Craiova are în același compartiment cinci persoane. Așa a fost construcția teatrală în ultimii 20 de ani acolo și așa a fost aici.”

» „Teatrul suferă vehement din cauza lipsei de comunicare. Sigur, nici eu nu sînt un spirit comunicativ, dar știu perfect, nu mă bazez pe mine. Nu am veleități de comunicator, tocmai de aceea nu am vrut să fac politică.”

Fragment de photojurnal newyorkez

Text și foto Radu Afrim

Well, după ce am decis că NY-ul (Manhattanul de fapt) e un sat în care dau peste Saviana Stănescu la 3 noaptea pe una din străzile pe care chiar nu aș dori (!!) să fiu văzut de cunoscuți, iar în zori îl văd într-o cafenea, prin vitrină, pe Tompa Gabor, o iau la pas grăbit înspre MoMA. Obosesc însă și mă opresc pe o bancă la una din ieșirile din Central Park. Aud vorbă românească. Cu accent moldav. E un grup în slapi de gumă și șosete flaușate. Se fac planuri șmechere și se fluieră după tot ce mișcă: mame, bunici, nepoțele, nepoței. Știu dinainte că și la MoMA voi da peste un român, dar nu mă opresc din drum. Dan Perjovschi. El plecase dej, dar expoziția lui chiar are succes. Mare. Multă lume se holbează pe pereții desenați de el, mulți gustă umorul. Ies pe balconul muzeului să iau masa. Fotografiez șervețelul, taciturile. Atașez poza aici. Masa văzută de sus. Minimal stuff. Prind o Furtună mare și mari reduceri la Abercrombie and Fitch. Magazinul și-a scos modelele aproape goale în stradă să cheme lumea înăuntru. No photos pls. Fut intimitatea unui cuplu. Adică pozez o tipă cu un sac pe care e imprimat un tip, unul din modelele de la Abercrombie. E ca un cuplu. Ea citește o carte și bea cafea, iar el o privește de pe puntea de hirtie aranjându-și freza. Seara party-ul lui Randy de la American Theatre. Știe că vin Dorina Lazăr și alți oameni de teatru românească la el acasă, la party și mă întrebă dacă e cazul să dea jos de pe pereți anume fotografii, gravuri și alte Mapplethorpe-uri ☹. Îi zic să le lase, că lumea e funny și deschisă și dacă e ceva, eu chiar aveam chef de „situații” (vorba lui Iris) birdcage like. La party o actriță cam la 90 de ani, un fel de Maggie Smith, faimoasă nu doar în off Broadway, mă întrebă ce mai face Lucian Pintilie. Din

prima. Îi zic că face filme și că vine uneori să-mi vadă spectacolele. Îmi transmite să-l salut. Jucase în regia lui, acum multe decenii, Irina din 3 surori. Adică cea mai tânără dintre prozoroave din vovodivul lui Cehov. La party-ul lui Randy se întâmplă una, alta, pe perete slide show din shourile mele suprapuse peste fereastra imensă care dădea înspre alți zgârie-nori. Quick metropolitan Feeling. Adică d-ala care(mi) trece urgent. A doua zi urăsc din suflet Battery Park (pe care-l știu din toate filmele proaste americane y compris love story), loc familial prin excelență, cu vedere la statuia libertății. Care statuie pot zice că m-a interesat. Am pozat-o pe autoarea waxing west-ului epilată de vîntul post-oceanic cu statueta în fundal. La o cafea, o blondă grasuță are ochelari imenși de camuflaj, dar se lasă fotografiată între picioare. Am răspuns invitației fără să știu de ce (a se vedea dovada). Probabil că mă gîndeam că ar putea fi cineva cunoscut. De prin filme. Pomo str8. Who's that girl. Ascultam la căști (playlist făcut din buc) ceva de pe Autoamerican cu Debbie Harry. Cel mai american lucru care mi s-a întîmplat în NY a fost muzica lui Blondie. Și happening-ul pe care l-am inițiat pe cont propriu la Metropolitan. Adică să pozez toți oamenii care se opresc în dreptul unui panou uriaș semnat Pollock. Ca un casting pentru figurație într-un spectacol non-figurativ. Să văd care figură se adaptează cel mai bine la mediul Pollock.

Mihailoavo, ți-am copiat citeva rînduri din jurnalul meu din NY, acum cînd sînt la Luxemburg. Adică în 1 iulie. Le trimt în regim de urgență. Deși sînt cu gîndul la Cioranul care mă aștepta la repetițiile de seară aici. Sub stresul telefoanelor voastre (am păstrat roamingul pentru cu totul alte scopuri!). Cu pistolul (preferam pistilul kalelor lui Mapplethorpe, că tot veni vorba) la temple, michaelo... Da e frumos așa ceva??

editia 2008
18-20 Iulie

GĂRĂNA JAZZ FESTIVAL

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTURII
Cămin Severin

JAROSLAW SMIETANA
PAUL FOST
STEVE JOCKETT
VICTOR LA MOTEN GROUP
NIGHTLIBERS

CHARLES LLOYD BUD
JACKSON PARKER
HARRY TARRANT
WILENT EXPRESS

THE LITHUANIAN JAZZ TRIO
MORRIS AVIUTIKAS
THE TERTIARIAN MEETING
LARS DANIEL SCHULZ
LESZEK MOZYKIER

YELLOWS JACKETS
FRANK STEIN
PROMINENS BAZAZZA
A HINKEA CROOKAW PROJECT

SPONSORI: Ursus, ING, IZOMETAL, THEO, PETA, etc.

PARTENERI MEDIA: Cotidianul, 24-FUN, tv, etc.

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

iulie –
RADU AFRIM

„Suplimentul de cultură” a lansat campania „Artistul asociat”. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației.

» IUNIE: Regizorul RADU MUNTEAN. Filmul lui Radu Muntean, *Boogie*, a avut premiera în România la Festivalul Internațional de Film „Transilvania” (TIFF), după premiera mondială la Cannes, în secțiunea Quinzaine des Réalisateurs. Este prezentat în continuare în cadrul unor festivaluri de primă mărime din lume. Coordonatorul lunii: Iulia Blaga.

» AUGUST: Artistul vizual MATEI BEJENARU. El nu expune, el propune. Matei Bejenaru face critică socială în detrimentul capitalizării operei. A inventat o instituție, Bienala „Periferic”. E post-estetic și interdisciplinar. Matei Bejenaru e inventatorul de identități sociale. Matei Bejenaru e o excepție. Coordonatorul lunii: Constantin Vică.

Dintr-o eroare, textul lui Mihai Fulger despre Radu Muntean din numărul 183 (ediția tipărită) a apărut sub semnătura coordonatoarei lunii, Iulia Blaga. Facem cuvenita rectificare.

Eveniment editorial – opere

Editura Polirom va publica în premieră seria completă a operelor lui N. Steinhardt – atît cel de după trecerea la monahism, cît și cel care debuta în 1934, sub pseudonimul *Antisthius*. Între scrierile de debut ale lui Steinhardt și cele de maturitate, unii critici (printre care și Dan C. Mihăilescu) observau o ruptură. Nicolae Mecu, apropiat al monahului de la Rohia, care a realizat studiul introductiv al volumului *Articole burgheze*, și George Ardeleanu, specialist în Steinhardt și îngrijitorul noii ediții a volumului de debut, *În genul... tinerilor*, fac parte dintre cei care au o părere contrară. Cei din urmă nu văd în Steinhardt de după 1964 decît maturizarea firească a primului, sub impactul noilor experiențe existențiale, culturale și spirituale prin care i-a fost dat să treacă.

Noua serie de autor va cuprinde aproximativ 20 de volume și va fi realizată în coeditare cu Mănăstirea „Sfînta Ana” Rohia. Noile ediții, cartonate, vor fi îngrijite de specialiști în opera lui N. Steinhardt (George Ardeleanu, Virgil Bulat, Ștefan Iloaie, Nicolae Mecu, Macarie Motogna, Viorica Nișcov, Florian Roatiș) și vor beneficia de o prezentare grafică de excepție, fiind îmbunătățite cu studii introductive consistente.

P.S. Justin Hodea Sigheteanul, președintele Fundației „N. Steinhardt”:

„Nădăduim că în acest fel oferim publicului larg imaginea completă și complexă a monahului Delarohia: criticul literar, eseistul, scriitorul, evreul convertit la creștinism ortodox, monahul-cărturar, ca un posibil – ba chiar un necesar – model de urmat pentru tineri, oameni de cultură, teologi și chiar creștini simpli din vremurile de împuținare a valorilor culturale și uncori de sfidare și desconsiderare sau relativizare a valorilor morale, tradiționale și creștine ale neamului nostru românesc și de Hristos iubit pe care N. Steinhardt l-a apreciat și l-a iubit cu o singură și unică iubire.”

(Mănăstirea Rohia, 30 martie 2008, din „Argument” la noua ediție a *Jurnalului fericiții*)

Grupaj realizat de Dan Daia

Admiratoarele și admiratorii socialismului

Cei pe care îi indică titlul de mai sus pot fi clasificați în patru grupe principale:

- I) Sexul feminin,
- II) Doctorii,
- III) Tinerii,
- IV) Oamenii de afaceri.

Reluare:

I. Sexul feminin

Aci se cuprind doamnele și domnișoarele. Deci o primă subîmpărțire:

a) Doamnele

1. Despre acele femei care sînt socialiste pentru că bărbații lor sînt și ei nu ne ocupăm pentru bunul motiv că ele nu admiră de fapt doctrina în chestiune, ci, ca bune neveste, adoptă ideile soților. Ele nici nu sînt în realitate socialiste; sînt ceea ce bărbații lor sînt, ar fi fost tot atît de bine radicale sau orice altceva. Tipul acesta de femeie e de altfel destul de plăcut, putîndu-i-se doar obiecta că o femeie nu trebuie să adopte ideile politice ale soțului ei: e mai bine să nu aibă nici un fel de idei, fiind sprînjitul soțului indiferent de orice preocupare politică. (Deoarece, dacă soțul devine liberal și soția rămîne socialistă? Sau dacă social-democrația îmbrățează tactica comunistă?)

2. Mai „interesante” și semnificative sînt doamnele socialiste pe cont propriu și în numele separațiilor patrimoniilor intelectuale. Aceste doamne au în cele mai multe cazuri vîrsta de 30-50 de ani. Soțul lor poate fi un liber-profesionist sau un comerciant, un industriaș. De obicei ele adoptă o formă blindă a socialismu-

lui. Au predilecție pentru acele forme care se manifestă mai mult prin filantropie, discuții, conferințe ținute de un scriitor sau de un ziarist la un ceai dat de o cucoană din grupul lor. Toate aceste doamne urmăresc regulat *activitatea culturală* (cum se spune), adică merg la conferințele filosofice, la concertele filarmonice ale marilor soliști străini în trecere prin țara noastră și la după-mesele de muzică de cameră sau de clavecin. Cînd se vorbește la Fundația Carol despre Renouvier, ele declară acasă: Conferința despre Récamiere a fost extraordinară. În societate sînt foarte respectate de celelalte cucoane pentru că în genere refuză să joace în cărți. Dacă sînt invitate stau deoparte și vorbesc între ele. O dată pe săptămînă, grupul lor ascultă o lecție asupra unui subiect filosofico-social, predată de o doamnă profesoară angajată de ele. Au văzut toate piesele de teatru, toate filmele, au citit toate cărțile noi apărute. Le plac filmele englezești sentimentale, piesele de teatru cu crime pasionale și cărțile riscate care descriu o lume suferindă. Au un interior elegant, aranjat cu bun-gust, o bibliotecă cu rafturile în perete, plină de cărți cartonate. După-amiezele le înțînăse deseori la cofetăria de pe Calea Victoriei unde cu o prietenă sau două își iau ceaiul conversînd. Dacă au fete le dau în pension la călugărite.

3. Conițele foarte tinere, măritate, care locuiesc într-un apartament ultramodern (două odăi, baie frumoasă, apă caldă la orice oră, frigider, crematoriu pentru gunoaie, sobe electrice), au un mare cult pentru ideile socialiste. Spre deosebire de cele din grupul de mai sus, n-au bibliotecă. Aparțin acelei generații care e împotriva *intelectualismului*. Găsești doar pe marginea de lemn ale divanului (jucînd rol de noptiere ale dormitorului) cîteva volume legate în piele roșie, în limba germană, și, dedesubt, un roman franțuzesc sau două, o carte românească într-o colecție de enaze. Tineretele perechi prietene vin seara în vizită, stau pînă dimineața, dansează mult, beau, fumează și nu vorbesc despre socialism, căci e de la sine înțeles că toate (și toți) sînt partizani con-

vinși ai lui. Le plac călătoriile în străinătate, rochiile excentrice și băile în costume sumare la plajă.

4. Există și cîteva doamne în vîrstă, peste 55 sau 60 de ani, care admiră poporul, oamenii de jos, săracii. După cîteva cuvinte își spun mereu că sînt *umaniste*. Acestea sînt (vîrsta o explică de altminteri) cucoane cumsecade, la locul lor. Cele mai multe sînt gospodine excelente, își persecută și îmbolnăvesc de nervi servitoarele, sînt zgîrcite, de o curățenie meticuloasă, pedante și bune bucătărese. Își inchipuie frunțași socialiști ca pe niște domni comisar care vor ieftini prețurile în băcănii „care se scumpesc din zi în zi”.

b) Domnișoarele

1. În primul rînd vin cele care se declară socialiste pe toate drumurile și în toate saloanele pentru ca să atragă tinerii, care, cred ele, nu vor putea rezista unei fete cu idei atît de înaintate. Ar trebui privity cu indulgență acele care urmăresc mariajul, pe baza adagiului că scopul scuză mijloacele (*en mariage trompe qui peut*).

2. Toate *fetele moderne* au păreri socialiste și activează în consecință în felul următor: Fac excursii pe munți cu băieți, timp de cîteva zile sau săptămîni. (Aceasta e cea mai impresionantă probă în fața Tribunalului Modernismului. E și o lucrare eliminatorie la examenul prestat în fața Tineretului liber. Peste ea nu poți trece.) Al doilea, nu numai că fumează, dar își cumpără singure tututul în debite și chioșcuri. Al treilea, trebuie să danseze cît mai bine. Al patrulea, iau parte activă la discuțiile despre chestiunea dacă o fată trebuie să vie în noaptea nunții virgină, nevirgină sau reparată. Niciuna nu adoptă prima părere. Toate sînt pentru *experiența anterioară*. Băieții socotesc că și ultima posibilitate nu le-ar displace. În fapt, soluția aceasta pre-vealează.

3. Studentele sînt socialiste, dar:

- a) Studentele în științe merg prost îmbrăcate, citesc romane rusești, sînt amare, urăsc viața mondenă, sînt amoroase și vin din provincie;
- b) Studentele în litere și filosofie sînt de familie bună, vizitează muzeele, își fac

AUTORUL

S-a născut la 29 iulie 1912. Copilăria și-o petrece în comuna Pantelimon, unde tatăl său, inginerul Oscar Steinhardt, conducea o fabrică de mobilă și cherestea. Urmează cursurile facultăților de Drept și Litere. În 1936, sub îndrumarea lui Mircea Djuvara, își susține doctoratul în drept și își publică teza *Principiile clasice și noile tendințe ale dreptului constituțional. Critica operei lui Léon Duguit*. La recomandarea lui Camil Petrescu, în 1936 începe să colaboreze la „Revista Fundațiilor Regale”, dar în 1940 este înlăturat, în cadrul acțiunii de „purificare etnică”. După 1945 își reia colaborarea la „Revista Fundațiilor Regale”, dar va fi iarăși eliminat în 1947, împreună cu Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu, în urma unei „cereri ultimative” publicate de G. Călinescu în ziarul „Națiunea”. Refuză să adere la „revoluția” comunistă din cultură îndreptată, prin „internaționalismul proletar”, împotriva valorilor naționale. La 4 ianuarie 1960, este arestat de Securitate. Refuză calitatea de martor al acuzării în *procesul „mistico-legionar” Constantin Noica – Dinu Pillat* și este condamnat la 12 ani de muncă silnică, alături de alte 22 de personalități (printre care Alexandru Paleologu, Sergiu Al-Gheorghe, Păstorel Teodoreanu etc.). La 15 martie 1960, la Jilava, ieromonahul Mina Dobzeu îl botează întru ortodoxie. Este eliberat din închisoare în august 1964, în urma grațierii generale a deținuților politici. Ajuns acasă, își desăvîrșește taina botezului la Schitul Darvari, prin mirungere. La 16 august 1980, după cîteva tatonări, optează pentru Mănăstirea Rohia. Revine în viața literară publicînd traduceri, eseuri, cronici în „Secolul XX”, „Viața Românească”, „Steaua”, „Vatra”, „Orizont”, „Echinoc” etc. Se stinge din viață la 30 martie 1989.

CARTEA

Volumul *Articole burgheze*, pentru prima dată publicat, cuprinde texte (apărute în presa interbelică, limita cronologică superioară fiind anul 1947) semnate de Steinhardt în publicațiile „Revista burgheză”, „Libertatea”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Lumea românească”, „Tribuna poporului” și „Universul literar”. Îngrijitorul ediției, Viorica Nișcov, a inclus în Anexa volumului și un număr de 14 texte din ziarul „Victoria” (dar a căror paternitate, din motive de ordin stilistic și de orizont intelectual, a rămas incertă).

În „Revista burgheză” (de unde a fost extras și textul alăturat), „burghezul” Steinhardt își continuă masacrul din volumul de debut, semnînd episodice tot „Antisthius” și parodiînd stilul revistelor „Criterion” și „Vremea”, precum și pe Eugen Ionescu”, remarcă Nicolae Mecu. Scrie nimicitoare note de lectură, iar moralistul din el lărgeste, prin aducere la zi, inventarul clasic al năravurilor, compune schițe caracterologice despre „Admiratorii Fetei Moderne” și „Admiratoarele și admiratorii socialismului”, „împărțindu-i entomologic în clase”, după cum observă autorul studiului introductiv.

rele complete N. Steinhardt

N. Steinhardt împreună cu tatăl său

una altea vizite, sînt cochete, unele frumușele, și admiră în socialism mai mult istoria artelor, sociologia și chemarea colegilor la telefon. Își închipuie societatea organizată după principii socialiste ca o nesfîrșită serie de cursuri amuzante, de lecturi în biblioteci unde îțintleşti atîta lume cunoscută, de ceaiuri, de fasciole învățate cu o seară înainte de examen. Și din acest grup multe se îmbracă bine.

4. Fetele de familie, care nu studiază, sînt înfocate revoluționare de ciudă că nu sînt studente și din necaz pe părinți. Sub semnul socialismului ele vor putea ieși seara singure și vor putea vedea orice film. Mai ales, spre deosebire de plici-seala de acum, se vor distra de minune.

5-ar părea că în afară de *doamne și domnișoare*, nu s-ar mai putea concepe niciun alt grup în rubrica feminină. *Tertium non datur*, într-adevăr, și nu intră în intenția subsemnatului să insiste asupra unor subtile deosebiri concretizate în titlul unei cărți faimoase a lui Marcel Prévost. Dacă deci nu va urma un paragraf despre *Demi-Vierges*, se impun măcar cîteva cuvinte cu privire la:

c) *Clasa femeilor-tip*

Acestea sînt:

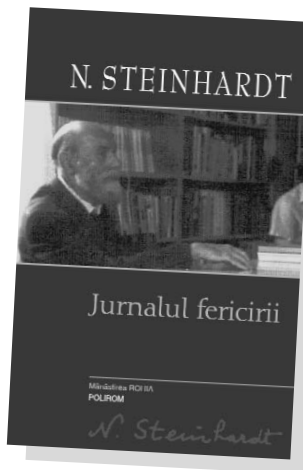
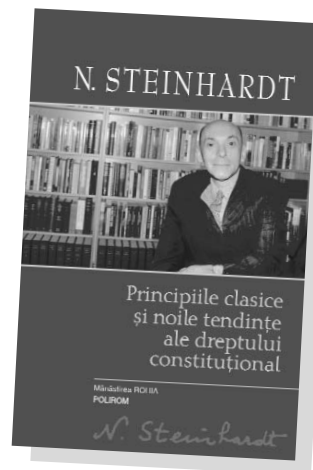
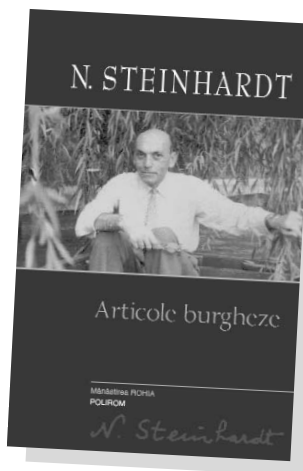
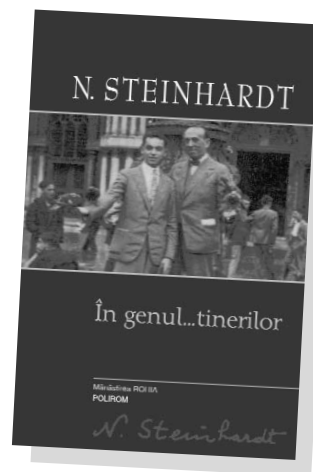
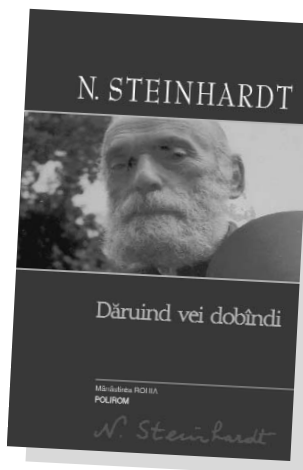
1. Rusoaicele, care sînt prin definiție exaltate, teribile și revoluționare ce nu s-a mai dovedit. Rusoaicele omoară, plîng, dansează sălbatec, cîntă duios, se îmbracă, sînt stricate, ajung în Siberia, înnebunesc bărbații, pun bombe, au nume frumoase, sînt socialiste cu trup și suflet pînă la ultima pagină a romanului și mor la sfîrșitul filmelor mute.

2. Alături de ele stau *marile femei exaltate*. Cine sînt acestea? Unii le spun marile pasionate, alții inspiratricele celebre, egeriile, cu alte cuvinte amantele oamenilor de geniu, revoluționarele de fapt, femeile-fantome ale istoriei, în compunerea

psihicului cărora intră cocotele universale de la Cleopatra la Madame de Castiglione, femeile socialiste cu care a corespondat Lenin, bătrîna Clara Zetkin, citată în cursurile de economie politică, Rosa Luxemburg care a fost asasinată, Madame Caterina Breșko-Breșkovskaia „bunicuța revoluției rusești”, mamele blinde ale dictatorilor sîngeroshi și profi-lul Xantipei, femeia autoritară. Fără vîrstă, fără naționalitate, fără soți, ele sînt strigoii inofensivi și pitorești ai castelului familiei închise a socialiștilor.

3. Fecioarele. Unele din cele indicate la paragraful domnișoarelor au și ele dreptul la acest calificativ. Dar cele de față sînt fecioarele personificate. Fecioara făcută socialism și doctrină sociologică. Social-fecioarele sînt de toate vîrstele; unele din ele tinere. Căci ele nu trebuie confundate cu fetele bătrîne, acestea din urmă fiind foarte rareori extreme de stînga. Celelalte fecioare cîtesc tratate cu titluri lungi în care caută să afle adevărul despre înțelegerea socială, hotărăsc că nu se vor mărita niciodată, spun că vor să învețe o meserie ca să-și poată cîștiga singure existența (deocamdată nu cunosc nicio meserie), au prieteni socialiști, se urcă și ele pe munți, sînt obraznice cu băieții, cîntă la pian și le place mult să se plimbe în automobil.

O părere greșită crede că femeile sînt prin însăși natura lor îndreptate spre doctrinele conservatoare. Ea e contrazisă de observația că, iubind, femeile devin revoluționare, iar bărbații se supun ideilor serioase. În acest amestec de sexualitate și politică, dragostea colorează femeile în roșu. De ce, e greu de spus. Să fie faptul că, pentru femeie, iubirea e un lucru definitiv? Că întîmpină piedici mai multe în cale? Oricum, femeile dau un număr destul de însemnat în masa iubitorilor de artă, frumos și socialism.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu deziluzii

Veronica D. Niculescu: Lucruri mici de care îți amintești din copilărie. Le știi mirosul, gustul, haloul care le învăluia, momentul exact când le-ai ținut în palme, dar lipsește ceva... E acolo - sau nu e! - ceva ce ai uitat sau n-ai înțeles niciodată, iar golul misterios e chiar cel care îți le aduce din nou, când și când, înapoi. O seară fierbinte de vară, în spatele blocului, copiii stînd aplecați deasupra piscinilor. Erau patru, poate cinci, cu blana pufoasă, lucioasă, încă nu aveau ochi. Îți amintești cum se țirau pe pămîntul uscat, brăzdat de crăpături adînci care parcă desenau contururi de frunză de viță de vie, unul lingă altul. Și lăbuța unuia dintr-unde, făcînd sufletul tău să se subțieze și el, în neputință și nepriecere. Un firicel. Și mama în balconul de la parter, de cealaltă parte a blocului, întinzînd niște rufe, fredonînd. Cu punga albastră de plastic se termină amintirea. Îți știi mirosul, gustul, haloul care o învăluia, iar filmul se termină aici, cu lăbuța fără degete apucînd disperată marginea unei crăpături de pămînt, prinzîndu-se în ea, un ciot viu, atît de amarnic de fraged și viu, și-apoi punga de plastic albastră, cu care poate că cineva i-a adus, dar mai degrabă i-a dus...

Emil Brumaru: Mă gîndeam... Cred că aveam vreo 4-5 ani. Eram la Curtea de Argeș. Mă îndrăgostisem de bilele de biliard! (Ruda la care stam, nea Mitică, avea o cafenea cu două mese de biliard.) Visam la cea roșie, nu mi s-a dat niciodată! Foarte tîrziu (eram deja medic la Dolhasca!) mi s-au dat o bilă albă de marmoră și una de fildeș, gălbuie... cafeneaua fiind închisă de mult timp. Dar atunci, copil, am fost amăgît crunt! Mama unchiului Mitică, gheboasă ca o vrăjitoare din poveștile de groază, văzînd cît de îndrăgostit eram, m-a luat afară, în spatele cafenelei, într-o curte plină de zăpadă, a făcut un bulgăr rotund și mi-a spus: uite, asta

e bila albă, și-o dau! Pare incredibil, dar am crezut că îmi dă, într-adevăr, bila albă. Cotoroața o ținea în palme: uite, s-a topit... nu mai este... Am început să plîng în hohote... Nu se aștepta la asemenea reacție... A venit mama să mă liniștească, vorbindu-mi încetșor de „dispariția” bilei albe... explicîndu-mi... Probabil a fost prima mea mare deziluzie în dragoste...

V.D.N.: E o poveste chiar foarte tristă. M-am plimbat cu ea prin casă și nu pot să scap de imaginea băiețelului privind bila albă de marmură topindu-se, dispărînd! Fiîndcă el chiar bila de marmură o privea. Nu știu de ce unii oameni mari se înraiesc așa... lar bila roșie, deci, nu a mai primit-o niciodată băiatul. Mi-am amintit și eu de lucrurile iubite, dăruite și luate înapoi, din diferite stupide motive. Un avion metallic, frumos vopsit în roșu, alb și albastru, cu un motor care zumzăia fin și care se ridica la cer doar prin forța minunțelor mele. O ascuțitoare pușor, un timbru cu un cățel floccos și alb, un ciot de creion roz... Cite deziluzii! Par mărunte, dar nu uiți detaliile, spaimea, disperarea chiar. Și îmi doresc să rămîn mereu la vîrsta de 5 ani, de parcă acolo aș fi fost protejată de tot ce urma. Dar cite dezamăgiri nu erau și în vîrsta aceea!

E.B.: Cam tot la vîrsta cînd iubeam bile sau pușin după aceea, la Merișani, am avut a doua mare deziluzie. Maică-mea era învățătoare. Ca să nu rămîn singur acasă (nu știu unde era taică-meu, probabil detașat undeva ca impegat de mișcare), mă lua cu dînsa la școală. (Stam cuminte. În felul ăsta am făcut clasa întâia de două ori!) Dar la un bal dat de cei din învățămînt, cînd mama a vrut să danseze cu un bărbat, altul decît tatăl meu, care lipsea, m-am repezit în lacrimi la ea, am luat-o de talia la care de-abia ajungeam, și nu am lăsat-o să fie partenera de dans a nimănu. Doar a mea...

Doi buni prieteni: teroarea și plictiseala

Dragă Vasile, înainte de a-ți răspunde, am o veste bună și una proastă. Încep cu cea bună: am un cititor. Nu orice cititor, ci unul care seamănă, la „Dilemateca”, „a.l.ș.”.

Bogdan-Alexandru Stănescu

Vestea proastă e că nici acela nu mă citește cu atenție, ba chiar, din pură prețuire, sînt sigur, se grăbește să mă penalizeze, așa, de vară... a.l.ș. observă în cronica mea despre On beauty că mă refer la un E.M. Forster care ar fi scris acum aproape 10 ani, după care mă îmbogățește spiritual, comunicîndu-mi faptul că ar fi trebuit să scriu „100” de ani.

Nici gînd să-mi acorde minima prezumție a nevinovăției, în condițiile în care știm ce ușor îți sare un „0”. Ba chiar specifică faptul că a citit și a recitat cu maximă acribie biata cronică. Nu înțeleg cum de i-a scăpat primul paragraf, unde spuneam „Dacă Howard’s End debuta, în 1910, cu «One may as well begin with Helen’s letters to her sister», varianta actuală, marca Smith, este următoarea: «One may as well begin with Jerome’s e-mails to his father», marca indubitabilă a filiației, statement riscant. E greu să teiei la trîntă cu Forster... poate mai greu decît cu Rushdie”.

Așadar, cititorul meu ideal nu a binevoit să-mi acorde minima circumstanță a unei cumplite și ciudate amnezi survinute între începutul și sfîrșitul cronicii. Nu, i-a fost mult mai simplu

să inventeze o pastilă de, așa cum am mai spus, vară. Dacă aici n-a existat bunăvoință, ce pretenții să mai am în privința asemănarilor/influențelor (pline de anxietate) care circulă între proza lui Zadie Smith și cea a lui William, pardon, Henry James? Promit ca de astăzi să-mi verific zerourile, cel puțin pînă trece vacanța de vară și se impun pastile mai serioase în presa culturală.

Să revenim la discuția noastră. Făceai, în epistola ta, o comparație între proza născută sub dictatura comunistă (care poate purta un „dialog” cu sistemul tocmai pentru că ambele folosesc același mediu, cuvîntul) și cea existentă în capitalism, care nu poate fi decît subordonată sistemului, dat fiind că, în acest caz, cuvîntul este, la rîndul său, subordonat banului.

Da, în mod general, filosofic și cum mai vrei tu să-i spui, ai dreptate. Mă întreb însă dacă diferența nu este cumva mult mai mică decît în descrierea abruptă pe care i-o faci... Haide să luăm două exemple: unu, scriitorul de dinaintea de ’89, care-și putea cumpăra cteva Dacii din banii primiți pentru un tiraj de roman. Cu toate că în romanul respectiv strecura „șopîrla”, trecute cu bunăvoință de cenzură și receptate ca produs subversiv de către targetul cititor. Îmi imaginez acest scriitor, impre-

ună cu ai săi confrăți, stînd la Neptun, în celebra vilă, la terasă și lăudîndu-se fiecare cu ultima „șopîrlă” producătoare de... bani. După care venea în vizită Ceașescu și spunea „Aplaudați!”. Iar ei aplaudau, apoi se întorceau la activitatea lor disidentă de intrucdere a salaman-drelor printre rînduri.

Doi: scriitorul post-’89, în vîrstă de vreo 40 de ani la momentul Lambdăei, înarmat cu întreaga experiență șopîrlească a confrăților, dar care se lovește, mai tîrziu, de un dezinteres total din partea publicului, apoi, după 18 de ani, de foarte puținii bani pe care-i mai primește din partea unei edituri. Inițial, dă vina pe societate, pe educație, pe învățămînt: „Nu se mai citește în țara asta! De vină e televizorul!”. Apoi, „Internetul e de vină!” și tot așa. Utitînd că, la un moment dat, dacă vroiai să cumperi *Shogun*, primei obligatoriu și un Breban. Utitînd tirajele monstruoase trase pe vremea Piticului Otrăvit. Întind mîna, profitînd că mă aflîu în camera mea „retro”, și scot un BPT la întîmplare. Surpriza: Esenin, *Poezii și poeme*. 1976. Din acest volum s-au tras 23.720 de exemplare. Repet, din acest volum de poezii s-au tras 23.720 de exemplare... Întind mîna și mai scot un volum: Radu Petrescu, *Matei Iliescu*. Editura Eminescu, 1973, tiraj - 50.200 de exemplare. Iar asta erau tiraje mici. I rest my case!

Totuși, să nu disperăm. Îți amintești vorbele lui Nabokov despre Osip Mandelstam? Spunea, dacă am reținut bine, că, de fiecare dată cînd îl citește pe Osip, i se face rău conștientînd propriul privilegiu de a putea scrie ce și cum vrea, chit că se află în exil.

E greu să mai șochezi în mod direct Occidentul

În finalul epistolei tale, amesteci religiosul, ca

CEEA CE NE DESPARTE

Epistolarul de la Hanu lui Manuc

SEMNAL

F. Scott Fitzgerald, *Cei frumoși și blestemați*, traducere din limba engleză și note de Ciprian Șitulea, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 528 de pagini, 37,95 lei

Ca și *Marele Gatsby*, *Cei frumoși și blestemați* (1922) este o poveste despre America anilor '20, o epocă tumultuoasă în care arta, dragostea și banii sînt aproape invariabil însoțite de ambiții nebunești, talente iroșite și eșecuri ireparabile, cînd consumul nemăsurat de alcool și strălucirea vieții de noapte devin adevăratul crez al acelei generații despre care Fitzgerald însuși a spus că „a crescut pentru a-și găsi toți sfinții morți, toate războaiele purtate, toată credința în om zdruncinată”. Anthony Patch, figura centrală a romanului, este un tînar est et sofisticat cu studii la Harvard, pe care aburii alcoolului îl vor transforma într-o „epavă jositică și dezgustătoare”. Episodul nfericitei căsătorii cu Gloria - despre care s-a spus că a fir inspirat din povestea reală de dragoste a lui Fitzgerald și a Zeldai Sayre - se încheie cu prăbușirea celor doi în abisul degradării fizice și morale, un memento amar al strălucirii risipite și al tineretii distruse.

Amélie Nothomb, *În necunoștința de cauză*, traducere din limba franceză și note de Maria Zirna, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 288 de pagini, 22,95 lei

Amélie Nothomb este autoarea bestsellerurilor *Igiena asasinului*, *Umire și cutremur*, *Metafizica tuburilor*, *Mercur*, *Antichrista*, *Dicționar Robert de nume proprii*, *Sabatul din iubire*, *Biografia foamei*, *Cosmetica dușmanului*, *Catilinarele*, *Acid sulfuric*, *Peplum*, *Atenat* și *Jurnalul Rînduciu*. Distins cu Prix de Flore, *În necunoștința de cauză* (2007) oferă o perspectivă total diferită de cea din *Umire și cutremur* asupra perioadei pe care scriitoarea a petrecut-o la Tokio la vîrsta de douăzeci de ani. Convinșă că cea mai eficientă metodă de a-și îmbunătăți cunoștințele de japoneză e aceea de a le preda locuitorilor franceza, Amélie decide să dea lecții particulare, întîlnindu-l astfel pe Rinri, un tînar japonez de familie bună, cu care ajunge să se logodească. Caluză de Rinri, Amélie pornește într-o călătorie inițiată prin spațiul enigmatic al Japoniei, explorînd rafinamentele bucătăriei nipone, peisajele de o frumusețe ireală, folclorul japonez sau sistemul educațional, și dezvăluindu-ne constant diferențele culturale și lingvistice dintre Extremul Orient și Occidentul european.

Actorul Mihai Constantin în rolul lui Oblomov în montarea realizată de Alexandru Tocilescu la Teatrul Bulandra

exemplu al relației cuvînt-cuvînt cu literatura, relație ce poate trimite un obiect estetic în plin capitalism doar în urma prezenței scandalului. Într-un fel, ai dreptate: e greu să mai șochezi în mod direct Occidentul. A admis prea multe, a văzut prea multe blasfemii și le-a supraviețuit. De la celebrul proces Baudelaire încoace, Occidentul a învățat că blasfemiatorul se va distruge singur, nu e nevoie să câștigi în nici o instanță împotriva lui. Ba chiar, o metodă sigură ar fi să-l incurajezi: vezi Jackson Pollock... Sau de ce să nu amintim chiar cazul Rushdie: în timp ce scriitorul se ascundea prin diverse hoteluri, editurile (partea diavolului, aici și aierea) trăgeau tiraje după tiraje. În anii cînd nici un șef de stat nu vroia să-l primească în audiență sau să se așeze cu el, cartea lui Rushdie înroșea tipografiile. I s-a reproșat autorului că ar fi încurajat isteria creată în jurul lui numai pentru a vinde. De fapt, acesta a fost și subiectul „polemicilor” sale cu John Le Carré...

Și dacă tot ai amintit islamul, dar și comunismul, lasă-mă să-ți citez din cea

mai recentă carte a lui Martin Amis, *The second plane*: „Teroarea și plictiseala sînt doi vechi prieteni, așa cum cu siguranță își amintesc toți locuitorii fostului bloc sovietic.

Cealaltă față a terorii islamiste e plictiseala – nultatea non-conversațiilor pe care le purtăm cu mintea dependentă. Este o minte de care nu ne unește nici un discurs”.

Scriitorul care se visează în continuare Ceahlăul literaturii

Oare ce definește mai bine Rusia Sovietică decît copilul ieșit din iubirea Koltmei pentru Oblomov? (Intermezzo: la meciul Rusia-Spania, cînd spaniolii conduceau cu 3-0, comentatorul spune – și o repetă de vreo 3 ori, probabil mîndru de găselniță – „rușii au căzut în acea remanare pe care au descris-o altt de bine clasicii lor”. Am verificat a doua zi: auzisem bine. Îmi imaginez cum comentatorul ar fi uitat total de meci și s-ar fi lansat

într-o superbă și minuțioasă analiză a lui Oblomov).

Cred că, vorbind despre scriitorul care legitima și de-legitima regimul, am abordat una dintre fețele acestui Ianus... cealaltă, care ar acoperi perioada post-Lambda, nu e alta decît plictiseala: plictiseala scriitorului de care nu are nimeni nevoie. Se vorbește (s-a vorbit) despre scriitorul care și-a pierdut rolul în societate. Și cel care spune „rolul” subînțelege mereu „poziția”, „statura” etc. Scriitorul care se visează în continuare Ceahlăul literaturii, geniul de la Weimar ș.a.m.d. Alta cred eu că e problema: scriitorul resimte propria inutilitate. Așa cum spuneai, nu mai are ce legitima, nu mai poate inflăcăra imaginația coafezei strecurîndu-i șopîrla eliberatoare. Împotriva a ce să lupte? Împotriva superficialității cititorului? Împotriva Internetului? N-are nici un haz: aici nu funcționează nici salamandra, nici diatriba. Nimeni nu te împiedică să faci ceva. Mai rău, toată lumea te ignoră.

Data viitoare, promit să intrăm serios în *Corespondența* lui Bulgakov... cu Stalin.

Beethoven în haine de vară
În direct
de la Teatrul Champs-Élysées din Paris

Orchestra Națională a Franței
Dirijor Kurt Masur

Integrala lucrărilor orchestrale

Concerte în

8,9,12 iulie, ora 21.00

Radio România Muzical - Clasic, Jazz & more
se aude în FM (97,6 și 104,8) pe satelit și live online
muzical.srr.ro

Centrul Național al Dansului

lăptăria enacri

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: +40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ

10 minute

O expoziție recentă a oferit publicului curios instantanee din Epoca de Aur. Unul dintre subdomeniile ilustrate era transportul în comun în socialism. Secțiunea gemea, la propriu și la figurat. Tramvaie cu cetățeni revărsați din interior și cocotați pe tampoane, autobuze înecate, în stații, într-o mare de potențiali călători – totul în alb-negru, ca într-un film neorealism pe care, înainte de a-l vedea, l-am trăit cotidian în anii '80.

Între timp camerele digitale au luat locul bătrînelor aparate de fotografiat, iar Internetul și tot restul ne șterg progresiv

din memorie cele două ore de program pe unicul post de televiziune. Transportul în comun metropolitan oferă însă, în continuare, prilejuri de amorsare și descărcare a nervilor, de tensionări individuale și microcomunitare.

Înjurăturile au devenit mai variate, iar *andrisantul* lor, mai complex. În locul Cirmaciului, sînt astăzi proboziți directori de regii și instituții publice, primari de sector, membri ai consiliilor generale, premierul și președintele, parlamentarii, liderii sindical... Aceeași dorință absurdă a călătorului de a ajunge la destinație într-un interval rezonabil îl face să stea cu ochii pe ceas și să contorizeze, iar și iar,

întîrzierile vehiculelor care ar trebui să-i împlinească scopul.

Eu mergînd cu metroul, cuantificarea îmi este la îndemînă. Plec din Militari, de la Piața Gorjului, și am pretenția poate nejustificată de a ajunge în centru, la Piața Universității. La Gorjului iau primul metrou. Atunci cînd vine: după 5, 7, 10 minute. (După 10 minute, ceasul de la capătul peronului îngheață.) Ajung la Eroilor, unde sînt obligat să schimb ruta. Aștept al doilea metrou: vine și el după 5, 7, 10 minute. Dacă vine mai devreme, nu se pripește s-o ia din loc. Doamne ferește! Așteaptă să apară în stație următorul metrou de la Gorjului, de la peronul

celălalt, pentru a-i prelua încărcătura. În fine, cu tot Militariul imbarcat, se pleacă spre Piața Unirii 1. Aici, la deversare, stația se umple de un fluviu uman care curge lenș către ieșiri, dar mai ales către tunelul ce duce către Piața Unirii 2. Există o singură scară rulantă, iar tunelul e de o îngustime mizerabilă, ca un intestin subțire. În fine, ajuns la Piața Unirii 2, aștept din nou 5, 7, 10 minute pînă vine metroul care mă va duce la Universității.

În situațiile cele mai fericite, pierd, așteptînd în diferitele stații, 20 de minute la un drum. În situațiile curente, disperante, 30 de minute. Înmulțind cu doi (dus-întors), ajung la 40-60 de minute pierdute pe drum:

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

dar nu cu drumul – ceea ce ar fi de înțeles –, ci cu statul. Cu statul degeaba. 1 oră pe zi înmulțit cu 5 zile lucrătoare pe săptămînă înmulțit cu 52 de săptămîni pe an egal 260 de ore pe an egal 10 zile (cu tot cu nopți) irosite anual. Dacă prelungesc socoteala, mă apucă amețeala. Cu cît va trece timpul, cu atît din viața mea se vor scurge, în gaura neagră numită Metrorex, zile, săptămîni, luni în care aș fi putut trăi la lumina soarelui. Sau m-aș fi datat la contemplație fără să fiu forțat la

așa ceva, pe un peron la care nu vine nici un tren.

Nu, nu vreau să ies afară și să mă bucur de transpirațiile colective din transportul de la suprafață. Sus, orașul e congestionat și la orele de vîrf cu traficul aproape paralizat. De ce să complic și mai mult situația Capitalei? Mergînd cu metroul, m-am gîndit că dau o mină de ajutor edilor.

Dar să le dau cadou și ani din propria mea viață mi se pare nițel cam deplasat.

Știrea săptămînii pe web

Agenda culturală a
Europei în iulie

Iulie pare să fie, peste tot în Europa, luna festivalurilor de rock și jazz. „Suplimentul de cultură” va prezenta online o agendă alfabetică a celor mai importante evenimente culturale de pe continent.

Alte titluri:

- » Nora Iuga, noi traduceri în bulgară, franceză și slovenă
- » Festivalul de muzică wagneriană de la Bayreuth, transmis online!
- » Ediția a XIX-a a Festivalului Enescu, aproape gata cu un an înainte
- » Acelasi Vișniec la Avignon, în viziuni regizorale diferite: Afrim și Dinulescu
- » „Noul val cinematografic din România”, subiect de dezbatere la Festivalul de Film de la Ierusalim
- » Daniel Fărcaș, câștigător al concursului „I.P. Culianu”

www.supliment.polirom.ro

www.nobel.radiocultura.ro

un site realizat de Corina Negrea

Premiile Nobel la Radio România Cultural

un proiect Radio România 80

Cartea ușilor
deschise

Mișoș Micleșanu este scriitor, pictor, muzician și cofondator al cunoscutului proiect „Planeta Moldova”. Cel de-al doilea roman al basarabeanului a apărut de curând în colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom. *Kasa Poporului* poate fi considerat un manifest îndreptat împotriva comunismului, împotriva regimului totalitar ale cărui urme se mai văd încă la tot pasul. Romanul lui Mișoș Micleșanu este însă și un experiment în care cititorul este supus la grele încercări. Micleșanu, după cum a mărturisit chiar el la lansarea cărții, și-a dorit să scrie „un roman modular”. *Kasa Poporului* este, am putea spune, o carte a ușilor deschise, căci celebra clădire ce domină centrul Bucureștiului poate fi vizitată în aceste pagini fără nici o restricție.

Avem de-a face în această carte cu un exces de grotesc, de morbid și de absurd. Cuvîntului îi este dată toată libertatea de a distruge un mit al dictaturii și al ororii, creînd în același timp senzația unui neîntrerupt delir narativ. Sîndind orice cenzură, Mișoș Micleșanu spune lucrurilor pe nume, alcătîind un puzzle fascinant, plin de umor negru. Scriitorul a fost deseori criticat pentru limbajul său dur și chiar licențios. Într-un interviu acordat lui Eugen Istodor, autorul *Kasei Poporului*, întrebare care ar fi scopul artistic al cuvintelor „pula”, „căcat”, „pizda”, „fut” etc. în romanul său, răspunde: „Cuvintele «pomoase» sînt la fel de firești precum cuvintele «patrie», «viață», «soartă», «existență», «dragoste». Cei care se feresc să le scrie le borăsc la isterie (și beție)! ... Autocenzura provoacă fisuri anale. Dar asta nu înseamnă că expresiile porcoase ajută la hemoroizi. Oricum, miza finală nu o reprezintă nici pornografia și nici violența... Pornografia este îngrășămintul, iar violența, un fel de combustibil hiperpoluant fără de care nu pornește tractorul meu de arat dogmele”.

Un roman atipic despre
comunism

Kasa Poporului își propune deconstruirea convenționalului, își propune să a-

rate cum este lumea în realitate, cum funcționează ea, care sînt sinistrele mecanisme care o pun în mișcare.

Romanul lui Mișoș Micleșanu este un roman atipic despre comunism. Scriitorul dă un alt sens clădirii actualului Palat al Parlamentului. *Kasa Poporului* ni se dezvăluie în paginile romanului ca un muzeu al comunismului, în care mai pot fi auzite ecourile fostului regim. *Kasa* ne trimite cu gîndul la palatul plin cu animale, la „sanctuarul pustiu”, la „birlogul puterii” („paradis al opulenței și al nefericirii”), în care își ducea viața patriarhul mizerabil al lui Gabriel Garcia Marquez din *Toamna patriarhului*.

La finalul romanului lui Marquez, imaginea dictatorului, descrisă atît de fascinant prin intermediul realismului magic, este complet distrusă. Pînă și manuscrisele cele mai importante ale statului sînt murdare de bălegar, iar întregul palat al dictatorului devine o cocină, în care mitul este transformat în cea mai banală realitate: „Era aproape noapte cînd terminasem cu scosul bălegar de vacă și înlăturasem cît de cît dezordinea aceea de pomină, fără a reuși încă mare lucru pentru ca strîvul acela să semene cu imaginea lui din legendă”. Și *Kasa Poporului* este tot un fel de „sanctuar”, un „Templu al Timpului”, cum o numește Micleșanu un muzeu în care, „dacă nu

vă plac ororile, puteți renunța” să intrați.

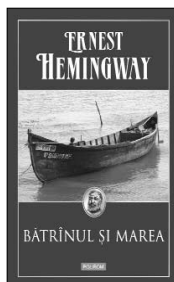
Primul capitol, sau „preludiul” romanului, se numește, sugestiv, „Muzeul”. Cu deja celebra invitație „pofiți, intrați, intrați... avem di tăți”, autorul ne prezintă camerele Templului, care sînt pline de cadavre: „Pe aici, vă rog, cu grijă, să nu vă împiedicați! Acestea sînt cadavrele celor blînzi, iar acelea cadavrele brutelor. Nu, nu, acolo e sala oglinzilor, nu merită să vă apropiați, sînt cadavrele noastre!”.

În capitolul „Strigătul”, cititorul are ocazia nu să vadă, ci să „audă” tabloul cu același nume al lui Edvard Munch. Pentru Mișoș Micleșanu, punctul de plecare al unui text literar nu pare să fie o idee sau un concept, ci o imagine, la fel ca și pentru Garcia Marquez, reprezentant al realismului magic, realism pe care îl întîlnim și în *Kasa Poporului*.

Nu aflăm prea multe lucruri despre dictator, nu știm dacă a dispărut definitiv din viața noastră sau dacă mai bîntuie pe coridoarele Templului. Ne-am obișnuit poate să credem că el este încă viu acolo, în palatul puterii, fiindcă din cînd în cînd, în *Kasa Poporului*, și acum, ca și atunci, se aprind luminile.

Mișoș Micleșanu, *Kasa Poporului*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2008, 24.95 lei

ERNEST HEMINGWAY » BĂTRÎNUL ȘI MAREA

La mar

„Era un om bătrîn, care pescuia singur într-o barcă pe ocean, în Gulf Stream, și trecuseră de-acum optzeci și patru de zile de cînd nu prinsese nici un pește” – așa începe volumul *Bătrînul și marea*, al lui Ernest Hemingway, unul dintre cei mai importanți prozatori americani al secolului XX, laureat al Premiului Pulitzer, în 1953, și al Premiului Nobel, în 1954. Multe dintre cărțile sale au fost ecranizate.

„Totul era la el bătrîn – spune autorul despre Santiago –, cu excepția ochilor, iar ei aveau aceeași culoare ca și marea și erau veseli și neînfrîniți.” Despre acest text al lui Ernest Hemingway s-a spus că ia la un moment dat dimensiuni de tragedie antică, datorită puternicului conflict dintre om și natura care îi este potrivnică.

Bătrînul Santiago prinde în cea de-a 85-a cincea zi un pește de aproape șapte sute de kilograme. Din această zi începe chinul personajului, lupta cu peștele și cu marea. Accentul nu cade doar pe relația dintre om și natură, ci și pe relația dintre

„De cele mai multe ori, imaginea este punctul meu de pornire pentru un text”

Unul dintre capitolele romanului Kasa poporului se intitulează „Strigătul”. V-a inspirat în vreun fel celebrul tablou, cu același nume, al lui Edvard Munch?

Capitolul „Strigătul” trebuia inițial să fie o carte separată (poate va fi, nu știu încă)... Evident, putem vorbi despre transpunerea în scris a tabloului lui Munch, sau transpunerea în pînză a unui text sau, de ce nu, transpunerea în sculptură a unui poem. Am pomenit numele lui Munch în capitolul „Strigătul”, pentru cei care nu ar fi făcut conexiunea de la sine și pentru a accentua efectul „vizual – textual”. Venind din pictură, fiindcă m-am dezvoltat la început ca pictor, de cele mai multe ori imaginea este punctul meu de pornire pentru un text. Iar procesul scriiturii este, la rîndul său, pentru mine un generator de imagini. Așa lucrurile se susțin reciproc și mă ajută să ies mai ușor din anumite încurcături, cînd nu găsesc o rezolvare sau alta în text. În cele din urmă, „Strigătul” este un capitol prin care am accentuat neputința noastră de a mai spune ceva în anumite situații. Neputința de a mai găsi vreo explicație, de a găsi rostul, sau forța pentru a continua... Cu alte cuvinte, este vorba despre paroxistica izbucnire de revoltă în fața nebuliei existențiale.

În Insuperabilă ușurătate a ființei, Milan Kundera, citindu-l

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

pe „Marcel Maestru al gnozei din secolul al doilea”, Valentin, care spune că Iisus „mînca, bea, dar nu defeca”, ajunge la concluzia: „căcatul e o problemă teologică mai dificilă decît raiul”. Este „fecalozofia” doar o parodie a „filosofiei comuniste”?

Capitolul „Fecalozofia” nu este o parodie a filosofiei comuniste, este o parodie a filosofiei în general, fiindcă eu pornesc de la acel „învîrtit în jurul cozii” pe care îl adorăm și îl practicăm cu „dibăcie” chiar dacă înțelegem că nu duce nicăieri. De fapt, anume „nicăieri-ul” este ceea ce ne provoacă la un demers nesfîrșit în căutarea nesfîrșirii. Cît n-ar parea de contradictoriu, am scris „fecalozofia” din dragoste pentru filosofie. Am încercat să atrag atenția asupra împotmolirii în terminologie, asupra capcanelor dialectice,

asupra plăcerii perverse de a părea cît mai sofisticat, de a etala o inteligență prețioasă, de a gândi cu efect, de a lăsa o impresie strălucitoare – „vicii” atît de răs-pîndite în lumea intelectualilor.

Ce se mai întîmplă pe Planeta Moldova?

Planeta Moldova este în „pauză de fermentare” momentan, fiindcă m-am concentrat pe „scriitură” în ultima vreme. Dar ceea ce este important, am terminat de curînd, împreună cu Florin Braghiș, lucrul la o carte Planeta Moldova, o „tentativă de roman” după cum am etichetat-o, cu titlul provizoriu Necrotitanium. Va fi o bombă de absurd și nebulie, fiindcă a pornit dintr-o explozie de inspirație, iar noi am ajuns la stări modificate de conștiință de la atîta rîs. Necrotitanium este povestea unei „băbuțe” sinistre care conduce lumea din umbră (la propriu). Băbuța noastră mai urmărește să-l detroneze pe Diavol și s-o ingenucheze (la propriu) pe Moarte. Pentru aceasta, ea cumpără toate cimitirele din lume ca să conecteze creierile moarte într-o rețea complexă (gen Internet), pentru a descifra codul interfonului de la Porțile Iadului. Băbuța deține cel mai tare club underground din lume, frecventat „bineînțeles” de Edgar Poe. Mai mult de atît nu avem voie să destăinăm.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Profetul cel cuminte

Cea mai incitantă și stranie propoziție, pentru mine, din Apocalipsul Sfințului Ioan Teologul este una simplă de tot și cît se poate de marginală, cea cu care se încheie partea a douăsprezecea din Apocalips (după care mai urmează încă zece părți): *Iar eu am stat pe nisipul mării.*

Departate de mine să intenționez o interpretare teologică asupra celebrului text: aceasta au făcut-o deja alții mai înțelepți și mai pricepuți, fie ei din vechime sau din zilele noastre, drept care în nici un caz nu m-aș învrednici la așa ceva. Ceea ce intenționez eu este doar să îmi lămuresc frumusețea propoziției simple pe care am amintit-o, contextualizînd-o într-o anumită nuanțare a textului lui Ioan Teologul, nuanțare care mă preocupă de oarecare timp. M-am gândit, uneori, așa cum ne gîndim cînd rătăcim cu mințile prin tot soiul de idei mai mult sau mai puțin periculoase și riscante, că textul suprem (căci este, nu-i așa, un text suprem) al Apocalipsului ar putea fi interpretat, forțînd nota, și ca o bătălie împotriva demenței și a nebuliei.

Ca o bătălie pe viață și pe moarte, cum s-ar spune, dar exclusiv prin cuvinte. Frumusețea și tăria Apocalipsului vine ca stil, după cum știm cu toții, din avalanșa de tropi rostogoliți în trombe profetice de către gura teologului inspirat: iar în aceasta avalanșă prins în vîrtej este raiul

absolut numit Fiara (cu toate conotațiile sale figurale, de la Balaur, Desfrînata cea mare, Babilon etc.).

Desfășurătorul textului lui Ioan Teologul cuprinde în pîntecul său, așa cum este firesc, și figurile binecuvîntaților ori salvatorilor (fie ei îngeri sau oameni cuvioși), dar partea dominantă a scrierii este aceea dedicată portretului Satanei și zorzozanelor sale predilecte (instrumentale, accesorii etc.). Ioan Teologul izbutește o construcție contrapunctică cu aplomb, care are ca scop tocmai impactul violent asupra cititorilor, credincioșilor (dar și necredincioșilor).

O singură făptură rămîne netulburată de tot acest spectacol lingvistic cutremurător: teologul însuși, scribul inspirat care transcrie, cel care mărturisește despre sine în atît de simpla, delicata și frumoasa propoziție pe care am citat-o la începutul acestui text: *Iar eu am stat pe nisipul mării.* Poate să fie taifunul morții, al raiului ori al nebuliei, profetul stă cuminte pe malul mării: el nu stă oricum înșă, ci ca un eclesiast de viață nouă. Știe că este raiul absolut, știe că i-a prevenit pe ceilalți, știe care este soluția: mai departe nu-i rămîne decît să fie spectator al celor ce se petrec.

Firesște, ar mai fi destule de spus. Dar poate că și eu stau acum pe nisipul mării.

(Acest text îi este dedicat știu eu cui.)

Santiago și Manolin, „maestrul” și „ucenicul”. Manolin îl ajută pe bătrîn să redescopere sensul existenței și să-și depășească condiția. Important pentru eroul lui Ernest Hemingway, la fel ca și pentru Sfințul Augustin, nu este să se vindece, ci să trăiască cu „boala” sa. În ciuda slăbiciunii fizice și a bătrîneții, Santiago se dovedește a fi o persoană puternică, iubindu-și meseria și rămînînd fidel ideilor sale pînă la capăt.

Marea este singura prezență feminină din roman: „În mintea bătrînului marea fusese întotdeauna *la mar*, așa cum o numesc oamenii în spaniolă atunci cînd o iubesc”. Cei care o consideră un dușman, sau un concurent, o numesc *el mar*, adică la masculin. În mintea bătrînului Santiago marea „fusese dintotdeauna la feminin și însemnase ceva care acorda sau refuza favoruri imense, iar dacă făcea năzbîtii sau ticăloșii, era din

cauză că nu se putea abține. Luna o influența tot așa cum influențează o femeie”. Marea este cea care creează legătura dintre om și animal, este locul în care fiecare gest contează și unde timpul capătă sensuri noi.

Traducere din limba engleză și note de Radu Pavel Gheo, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Ernest Hemingway»”, Editura Polirom, 2007, 29.95 lei

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ
SE AUDE LA

în fiecare vineri,
de la 21.10
cu George Onofrei
și Anca Baraboi

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

24 hours party people

Nu creдем că după *Amadeus* se poate face alt film în care muzica să aibă rolul de prim-plan. Nu de factura aceluia, nu cu aceeași poftă de viață și de joacă, nu în aceeași proporție ideală de seriozitate și ludic, de tragedie și comedie și așa mai departe. Clasică – așa zice romanticul – punere în scenă din *Amadeus* (mărturisirea lui Salieri făcută pe pragul morții) devine în *24 hours party people* un soi de „transmișiune în direct” de tipul celor televizuale. Poate-i doar o simplă găselniță de regizor care „preia creativ” ceva ce s-a mai făcut. Dar este și un omagiu adus profesiei celui ales ca *raisonneur* – nimeni altul decât Tony Wilson, prezentator de emisiuni muzicale TV, persoană în carne, oase și stil incorrigibil englezesc, ajuns personaj și actor în propria poveste! Este un mod subtil de complicitate cu spectatorul, o manieră de-al implica în istorie și o ironie de grad secund, la care poți avea acces numai dacă faci diferență între planul realității și planul narațiunii. Ceea ce nu-i chiar o bagatelă, pentru că filmul pendulează continuu între adevăr și ficțiune, între fapt jurnalistic atestat și legendă, între lumea banalităților trecătoare și lumea viselor generate (sau nu) de consumul substanțelor halucinogene.

Un tip care și pune în minte să ajungă proprietar de club, de casă de discuri sau manager de trupă rock va trebui să studieze obligatoriu această lecție de „cum se face”. Sint câteva reguli pe care Wilson & compania (Factory Records) le-au pus în practică și perfecționat aproape fără intenție. Valabilitatea lor e dincolo de îndoială. Nu mă îndoiesc asupra însușirii „materiei” de către sîrguincioșii doritori. Ca învățătura să și prindă, e necesară și existența unui climat adecvat. Nu oriunde și oricînd este Florența medievală, nici Manchesterul anilor '80. Și mai e nevoie de spirite creatoare; să nu le spun genii, cu toate că Wilson repetă mereu și proclamă cînd pe unul, cînd pe altul „geniu”, neuitînd, autoparodic, să se includă pe sine... Și încă o dată subliniez ironia, ale cărei virtuți nu le mai înșir, ca element revelator al naturii umane. Arta lipsită de ironie este inutilă, arta

care se ia-n foarte serios e condamnată la neant, oricît s-ar crampona de mecanismele publicitare ce-o resuscită periodic.

Climatul social evocat în prima parte a filmului – anii 1976-1980 în Anglia – nu era propice distracției. Șomaj galopant, sărăcie progresivă, poluare, naționalism, agresivitate, debusolare. Strat germinativ pentru punk și pentru trupa numită, deliberat provocator, Joy Division. Alegerea numelui este un act postmodern, explicat – și explicit – didactic. Destinul vocalistului Ian Curtis, frînt la 24 de ani, devine simbol și motiv de cult pentru o generație necircumscrișă doar lumii britanice. Motivele pentru care Curtis alege suicidul nu sînt clarificate în filmul de față. Probabil că regizorul-scenarist nici nu și-a propus așa ceva. Crochiul acordat personajului depășește calitativ pe cele rezervate altora. Modalitatea de abordare, sobră și realistă pînă la limita vulgarității, pune în evidență tragedia celui care parcă refuza statutul de idol, dar era dispus să achite nota de plată. Mi-e greu, de fiecare dată cînd revăd filmul, să-mi controlez frisoanele ce-mi scutură trupul și-mi răscolesc sufletul. Există, deseme, o legătură între ce simt eu (și nu doar eu – a se vedea audiența de azi a trupei Joy Division) și ce cîntă Curtis & trupa. E ceva datorat sunetului acela „rapid și încet”, cum cere producătorul Martin Hannett să bată-n tobe Stephen Morris, și-l pune cu bateria pe acoperiș, uitîndu-l acolo... Dar e, sigur, izbînda regizorului Michael Winterbottom în a manevra focul.

Un foc numit, cu vorbele altui artist, *distracție de moarte...*

Pianiste franceze

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Zeci și zeci de discuri din arhive apar de cîțiva ani buni și fac din ce în ce mai dificilă alegerea unei versiuni de simfonii sau a unei piese de pian preferate. Celor mai multe li se spune simplu „arhive”, dar nu o dată li se adaugă și titulatura de „înregistrări istorice”. Nu tot ce provine, prin firea lucrurilor, dintr-o arhivă merită însă și

calificativul de interpretare istorică. Numărul caselor de discuri care se ocupă cu o adevărată arheologie muzicală se rărește, dar, printre ele, două cel puțin perseverază, *Arbiter* în Statele Unite și *Tahra* în Franța. Iar ultimul set de discuri *Tahra, Pianiste franceze**, confirmă succesul și satisfacțiile acestei arheologii.

Setul pe care vi-l semnalez include în majoritatea lor nume puțin cunoscute, dacă nu uitate cu totul astăzi. Ce au în comun, dincolo de măiestria artistică excepțională este harul de a-i inspira pe compozitorii contemporani lor și de a populariza o muzică puțin cîntată în epoca lor. Complet uitată astăzi este Aimée-Marie Roger-Miclos (1860-1950), ale cărei înregistrări fonografice, datînd din jurul anului 1905, sînt restaurate pentru prima dată. În 1895, cu ocazia unui turneu în Germania, un critic muzical o caracteriza pe scurt, scriînd că „posedă o virtuozitate dezvoltată care se sprijină pe o rară forță fizică și pe o personalitate magnetică”.

Massenet îi dedică *Toccata* sa, Pierné o *Pastorală*, Saint-Saëns fantezia lui descriptivă *Africa*. Roger-Miklos îi promovează în recitalurile sale pe Schumann, Brahms și muzica sa de cameră, Anton Rubinstein, pe care îl proclamă „regele pianului” și pe Padre Antonio Soler ale cărui *Sonate*, le cîntă cea dintîi, devansîndu-le pe Hélène Boschi, Clara Haskil și Maria Grinberg. A fost prima pianistă franceză aplaudată pentru programele ei pe scena new-yorkeză, în 1903, iar 30 de ani mai tîrziu recompensată pentru întreaga ei activitate, cu Crucea de Cavaler a Legiunii de Onoare. Ceea ce nu avea să împiedice dispariția

ei în 1950, în cea mai mare singurătate, la Paris, cum aminteste autorul unui livret pasionant al setului *Tahra*, talentatul muzicolog francez Frédéric Gaussin.

Cea de-a doua pianistă a antologiei arheologice *Tahra* este Marie (1871-1955), cu înregistrări restaurate din anii 1934-'36 și cu un scurt interviu din 1951. Panth s, născută la Odesa și instalată la Paris în 1914 a fost, ca și Roger-Miclos, o solistă a concertelor Colonne și Lamoureux. Și tot la fel ca Roger-Miclos, a inspirat personalități ale muzicii ca Debussy (ale cărui *Șase epigrafe antice* le-a cîntat în primă audiere la Geneva), Ravel sau Paderewski. Din 1904 pînă în 1917, iar apoi din 1931 pînă în 1951 a fost profesoară de pian la Conservatorul din Geneva. Avea să-și încheie viața la New York, îngrijită cu abnegație de un faimos oncolog originar din România, doctorul Emanuel Revici. Înregistrările ei pentru Columbia, din anii 1934-'36 sînt mari rarități, iar *Tahra* le adaugă arhive de studio ale radioului elvețian.

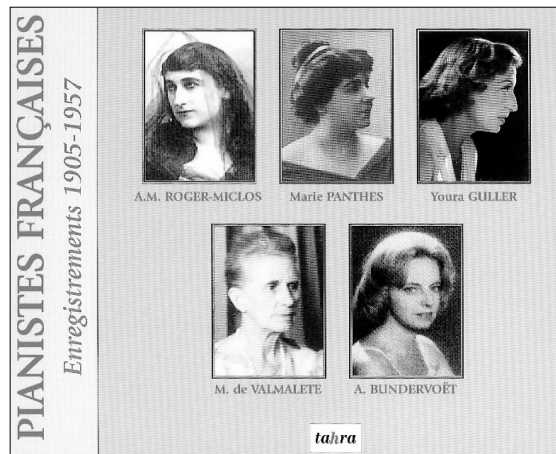
Nu mai puțin celebră, dar cunoscută deja anterior colecționarilor din înregistrări publicate de casa americană *Arbiter*, este marchiza Madeleine de Valmalete (1899-1999), elevă a profesorului Isidore Philipp (în clasa căruia au absolvit

alte nume celebre ale pianului francez ca Youra Guller, Monique de la Bruichellerie, Guiomar Novaes sau Germaine Thyssens-Valentin). Dacă Roger-Miclos a fost susținută de casa Pleyel, de Valmalete este o pianistă exclusivă a casei Gaveau, iar repertoriul ei eclectic era ilustrat de un program de recital din 1921 ce includea Opusul 111 de Beethoven, integrala *Preludiilor* de Chopin, două piese de Ravel și Séverac și transcrierea lui Liszt după *Dansul macabru* de Saint-Saëns. Alte programe la fel de sofisticate includeau Rameau, Scarlatti, Couperin, Scriabin, *Islamey* de Balakirev, Debussy, Ravel etc. amintind de colega ei de conservator, Marcelle Meyer.

Nume și el uitat astăzi, Agnelle Bundervoet, născută în 1922, merită și ea să fie cunoscută, fiind remarcată de profesorul Lazare-Lévy, care îi acorda lecții particulare gratuite pînă la vîrsta cînd putea fi primită la Conservator. În septembrie 1936, Bundervoet intra oficial în clasa profesorului ei, care însă nu îi va înmîna Primul Premiu de pian, înlăturînd în învățămînt de legile rasiale antisemite. „Înlocuitorul” său, Marcel Ciampi, îi remite premiul în 1941, dar Bundervoet declară că de la el „nu învățase strict nimic”. Conservatorul îl termina după eliberare, în 1948, iar discurile ei, realizate în 1944-'55 pentru *Ducret-Thomson*, unul recompensat de Academia Muzică, au devenit rarități. Maestrul de muzică, solistă vocală, organistă, pianistă, Bundervoet a rămas pînă astăzi o personalitate respectată, de numeroșii ei elevi.

Am lăsat-o la urmă pe cea de-a cincea pianistă a setului remarcabil publicat de *Tahra*, Youra Guller (1895-1980), fiind ceva mai bine cunoscută melomanilor iubitori de pian și meritînd un elogiu aparte. Poate alădată. Cu o mamă româncă și un tată rus, născută la Marsilia, cu o viață agitată, aventuroasă, Guller este în sine un caz în istoria pianului secolului trecut. *Tahra* readuce la lumină, într-o discografie din păcate încă extrem de săracă, un rar LP și o sesiune de înregistrări Chopin, datînd din 1954, respectiv 1959.

**Pianistes Françaises. Enregistrements 1905-1957. Tahra* Tah 653-654. 2008. Livret Frédéric Gaussin et René Trémine. 2 CD.

Viitorul se pictează pe aripi de flutură

COOLTURISME

Mădălina COCEA

Ce se întâmplă atunci când arta se alătură științei? În Renaștere, a fost Leonardo da Vinci, cel care a folosit desenul pentru a cerceta anatomia. Mai târziu, literatura și filmele science-fiction, care au contribuit la depășirea limitelor cunoașterii și a modului în care gândim viitorul. Își mai amintește cineva că telefonia mobilă a apărut prima dată în pieptul lui Spok, din *Star Trek*, care putea comunica de oriunde cu nava-mamă? Pentru copiii mileniului trei, cufundați în propriul univers al jocurilor, mp3-urilor sau mobisodes-urilor, arta în sine nici nu poate fi reprezentată în afara tehnologiei. Nu e de mirare, deci, că, în tăcere și pe nesimțite, s-a născut o nouă specie de om de știință: cercetătorul artist.

Portugeza Marta de Menezes este una dintre persoanele pentru care biotehnologia este o modalitate firească de expresie artistică. Pe șevaletul său nu stă o clasică pânză albă, ci aripi de flutură ale căror modele sînt modificate după propria sa viziune.

În proiectul său de cercetare intitulat „Natura?”, artista intervine doar asupra unei singure aripi de flutură, pentru ca diferența față de ceea ce a creat natura să fie ușor de observat. Fără a modifica ADN-ul operelor sale de artă, Marta de Menezes încearcă să atragă atenția asupra noilor instrumente ale biologiei moderne – privite atât cu speranță, cât și cu mirare de întreaga societate.

Oricît de improbabilă pare, apropierea dintre știință și artă se datorează unor similitudină dintre cele două domenii îndelung ignorate. Ambele se bazează pe creativitate și inventivitate; ambele pot spune multe despre societatea care le-a folosit, într-un anumit moment istoric; ambele sînt un mijloc de cunoaștere a realității inconjurătoare. Încă din anii '60, se vorbește despre o a treia cultură, una care trece peste prăpastia dintre știință și artă. Elemente de știință – cibernetică, biologie, tehnologia informațiilor – integrate în opere artistice apropie cele două lumi, aparent de nereconciliat.

Bani pentru roboții sărăciți

În astfel de proiecte, visele se întîlnesc deseori cu talentul și cu tehnologia. Iar dacă mulți dintre noi și-au dorit, la un moment dat, să zboare în spațiu, un artist din Ljubljana a visat să danseze în spațiu. Tehnologia i-a transformat visul în realitate: în ceea ce pare o rachetă răsurnată, o trupă de balerini-astronauți se antrenează în condiții de gravitate zero pentru un dans în cosmos. Dragan Zivadinov visează să repete acest dans la fiecare zece ani, pînă în 2045, înlocuind membrii trupei ce vor dispărea între timp cu sunete și muzică.

Din această alăturare improbabilă, a par de multe ori întrebări care ne fac să privim umanitatea într-o lumină nouă. Acesta este cazul, de exemplu, al proiectului unui australian, care și-a lăsat conectat corpul la o complexă mașinărie-cyborg, permițînd utilizatorilor să îl controleze prin Internet. Prin performanțele sale, a încercat să pună problema îmbunătățirii corpului uman prin cibernetică și corectarea slăbiciunilor folosind tehnologia.

Un comentariu asupra societății îl aduc și roboții Beggar, creați în laboratorul unui artist sloven. Folosind materiale reciclate și tehnologii moderne, Saso Sedlacek a creat doi roboți pe care i-a trimis la cerșit, într-un centru de shopping din Slovenia, respectiv din Tokyo, pentru a atrage atenția asupra răspîndirii sărăciei în lume și a faptului că cei bogați se simt mai în largul lor atunci cînd nu trebuie să interacționeze direct cu cei săraci, ci cu un intermediar – precum robotul-cerșetor.

Arta secolului XXI nu mai folosește pensule sau lut, ci materiale aflate la îndemina omului de știință: țesutul uman devine „new media”, cibernetica devine noua muzică, iar artisticul fără telecomunicații și programare devine o raritate. Știința devine materia primă a artei, iar de cealaltă parte, arta ne poate ajuta să înțelegem încotro ne duce viitorul, cu încălzirile sale globale și roboți care se oferă să ne înlocuiască.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Vise (IV)

Eram invitat la GayFest să cînt la deschiderea marșului o piesă la alegere, între *Layla* și *The Long and Winding Road*, dar nu eram convins care ar merge mai bine. Și la un moment dat a apărut Elton John într-un Matiz roșu, care a zis că nu se poate să cînt eu, cine sînt eu? Sînt nimeni, pe cînd el e un mare icon al multor generații și neapărat el și numai el trebuie să dea startul la marș cu piesa *Candle in the Wind*. Toată lumea l-a aplaudat și i-a scandat numele în timp ce doi bodyguardzi îl ajutau să se suie pe Matiz. După care toți s-au așezat în poziție de start, ca la maraton, și cînd Elton John a zis *Goodbye english rose...* toți au zbughit-o care-ncotro. Dar așa de repede, că rămăsese piața goală (era la Sf. Vineri întîlnirea). Și n-au plecat toți în aceeași direcție, cum era de așteptat, ci s-au împrăștiat în toate părțile, pe după blocuri, după mașini, unii au dispărut, nu mai era nimeni. Mai rămăsese doar regina mamă a Marii Britanii care și-a cerut scuze că n-a fost prezentă de la început, dar ea e bătrînă, se deplasează foarte greu și a venit pe jos de la piață. Apoi l-a felicitat pe Elton John pentru întreaga activitate, i-a înmînat un bănuț de argint și a spus că îi pare rău, dar nu poate sta mai mult la concert, că ține o tarabă cu verdețuri și a rugat pe o fată să aibă grijă de pătrunjel cît lipsește, să-l mai stropească cu apă, da' acuma tre să se-ntoarcă, maică. Și a pornit agale pe linia de tramvai.

Elton John a devenit dintr-o dată Geo Saizescu, cocoțat în continuare pe Matiz. Și părea că dă indicații regizorului unui grup de țigănuși mici, aproape goi și murdari la gură, care se hlizeau și-și dădeau coate, numai unul mai mic stătea serios cu gura căscată la maestru. Iar Saizescu urla la ei printr-un megafon de se zguduiau blocurile, că *Mă copii, voi chiar nu pricepeți?* Da nu zicea decît ațit, fără să explice ce anume ar trebui să priceapă copiii. Unul din țigănuși a scos un cuțitaș din ăla de cartier, cu buton, și a înțepat toate cele patru roți ale Matizului. Iar Saizescu încerca să strige în continuare, dar nu-și putea ține echilibrul, fiindcă mașina era gonflabilă și se dezumfla cu totul. Au sărit repede doi bodyguardzi să-l ajute și cineva brusc a stins lumina în piață. Și m-am trezit.

» La un moment dat a apărut Elton John într-un Matiz roșu, care a zis că nu se poate să cînt eu, cine sînt eu? Sînt nimeni, pe cînd el e un mare icon al multor generații și neapărat el și numai el trebuie să dea startul la marș cu piesa *Candle in the Wind*.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colectul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Geseranu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskemasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michaelov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. Caricatură: Lucian Amari (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruță, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

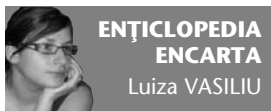
Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipeț din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipeț.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Specie

Studentul la Litere e o specie. Una deloc rară, cu indivizi al căror comportament seamănă de obicei destul de mult (au o pasiune pentru tras cărți la xerox, fac moarte de om dacă nu primesc un anumit birou în sala de lectură și le cam lipsește conștiința civică, fiind în stare, în cel mai bun caz, să stea nopți întregi de vorbă despre cărți, uitând să mai deschidă ziarul). Până acum câteva zile, am făcut și eu parte din specia asta ciudată, atât de peștrită, încât privitorii de la distanță își pot exprima în același timp și admirația, și dezgustul față de capacitățile ei. Să încercăm mai întâi (așa e onest) dezgustul. Mulți dintre studenții la Litere ajung să facă facultatea asta ori din greșeală, ori pentru că, într-un anumit moment al vieții lor, li s-a părut că le place să citească. Nu contează că ortografia le e suspectă, iar logica șchioapă, viitorul măcar e cit de cit cert: vor ajunge sau secretare, sau profesori de liceu. Până atunci însă, se folează cu grația unui hipopotam printre cursuri și examene și ajung să scrie în anul III următoarele: „În *Un veac de singurătate*, cuplul nu dorește să dea naștere monstrului-copilului cu coadă de porcel, deoarece aceasta va duce la pieirea spiței”, „Suferim cu toții de o boală a privirii care e miopia”, „În romanul lui Edgar Papu, *Circe îl transformă pe Proust în Proteu*”, „Adrian își pune sufletul înaintea prietenilor săi încât unii dintre ei se sperie și pleacă”, „Reprezentanții impresionismului sînt Rén și Descartes” sau „Școala formală rusă (1916-1929) are loc în timpul Războiului Mondial”. În ultima zi din sesiune, duminică, am supravegheat vigilent studenții din anul I care dădeau examen la Teoria literaturii. Pe unul l-am prins copiind (de pe niște foi mici-mici, capsate, imprimate milimetric), după ce stabilise cu mine un contact vizual îngrijorător de prietenos. Va fi exmatriculat, cu drept de reinscriere la toamnă – și sper că până atunci o să se gîndească bine și-o să aleagă altă facultate. A doua zi, la susținerea licenței, fata dinaintea mea vorbea tărăgănat despre dragostea la suprarealiști și spunea așa: „Dali vrea să o mănince pe Gala din iubire”. A luat 10, la fel ca 99 la sută din studenții de la Litere care au terminat facultatea în iunie 2008. În condițiile astea, las admirația pe altă dată.

Fire de vacanță cu A-uri

Devenind liberă, după ce am părăsit cu inima ușoară o publicație care m-a făcut încă o dată să înțeleg că atunci cînd pasiunea și loialitatea sînt unisens, n-are rost să-ți mai pierzi vremea, m-am hotărît că merit o vacanță. Prea am avut, în ultimii ani, concedii pe banii mei la festivaluri de la care „transmiteam”.

Avanpremieră: o porție de plajă într-un loc ales la plesneală – malul Argeșului, sub podul de la intrarea în Adunații Copăceni. Gînsaldi, Türker, Öz Bilal – tirurile treceau în coloană, ca niște elefanți ruginiți, spre un adevărat loc de vacanță.

Beneficii? Un bronz rozaliu spre ars (scoful primordial, de fapt, al descinderii) și un scurt amuzament pentru că era prima oară cînd gustam distracțiile estivale ale bucurăștenilor. Dar trei ore de manele la fel de persistente ca mirosul de ulei ars pe grătar au fost suficiente.

Apoi a venit și vacanța adevărată: o rulotă la vreo 30 de metri de mare. În campingul Marina din Năvodari, oamenii serioși vin cu rulotele încă din aprilie și le lasă acolo pînă în septembrie. Cei mai serioși aduc nu doar copilul, cîinele și bușnică, dar și televizorul, DVD player-ul și antena Digi TV. Rulotiștii stau pe conferențe. Rulotele puse față în față închid o porțiune parțial acoperită de corturi. Un spațiu vital, o ogradă. Se gătește afară, se întind rufele pe stativele pliabile, ca-n balcon, bunii face ciorbă, cîinii de pripas se oploșesc pe lângă cîinii de rasă, copiii rulotiștilor se adună cete și se lovesc la picioare cînd trec printre rulotele prea apropiate una de alta, se discută, se rîde, se bagă și se scoate pînă tîrziu.

Viața la rulotă nu se compară cu nimic. Ai aragaz, frigider, baia la îndemînă (dacă îți e lene să mergi la băile foarte curate din camping, cu gresia albastră spălată de mai multe ori pe zi). Somnul de după-amiază e nespul de dulce cînd deschizi toate gemulețele și ușa, și se face curent. Cînd bate vîntul mai tare, rulota se mișcă asemenea unui avion sau unei bărci.

Dimineața pînă pe la 12.30 plajă. Pe urmă duș, o ciorbă de vacuță la cîrciuma campingului, unde chelnerii, încă fără prea mulți mușterii, se hîrjonesc între ei. Pe urmă somn de voce în rulotă. Apoi altă porție de plajă, apoi iarăși duș. Articolele lui Brunea Fox, aduse într-o carte, nu se pupă cu peisajul cît se pupă *Montauk*-ul lui Max Frisch, precis și răcoritor ca apa albastră de la duș. Înspre Mamaia se construiește. Blocuri gălbui-bej imediat lângă plajă, dar și niște vile în finisaj (Gememii) care, în lumina tot mai palidă a orei 19, par în peisajul pustiu din jur ca apa albastră de la duș. Înspre Mamaia se construiește. Blocuri gălbui-bej imediat lângă plajă, dar și niște vile în finisaj (Gememii) care, în lumina tot mai palidă a orei 19, par în peisajul pustiu din jur ca rupe din filmele lui Antonioni. În dreptul lor dau pe plajă deja puse peste un A desenat din scoici albe – îl vedeți în fotografia alăturată. (De citiți ani tot dau peste A-uri. Am început să le fotografiez. Deocamdată am vreo 35 – desenate cu creta pe zidurile din mai multe țări, din căni de cafea, zgîrțiate pe scaune de plastic, de pe guri de canal sau de pe un perete din Sfîntul Mormînt de la Ierusalim).

Mon Oncle, văzut în rulotă

Cel mai potrivit însă pentru o asemenea vacanță nu e Antonioni, e Jacques Tati. *Mon Oncle*, văzut în rulotă, seara. Vîntul care infoaie perdeaua bej din gemuri. Temperatura e cea ideală. Omleta a fost bună, mărul e dulce de parcă e corcicit cu o nectarină (un mectarin sau un nectamăr). Poantele lui Tati, atât de fine și de blinde pînă la urmă, te fac să te simți bine oriunde, căci dotat cu un

așa delicat sistem, poți face față acestei lumi nu mereu simpatice. Cum ar fi arătat într-un film de Tati cele patru femei la a căror discuție am asistat fără să fi vrut într-o după-amiază pe plajă? Patru femei ca patru baloane diforme, făcînd gimnastică (adică întinzînd cite o mină) și discutînd non-stop, din picioare, timp de două ore, numai despre mîncare (ce ciorbă i-am făcut lui soțul), reflexoterapie, diete, seriale. Nu știu dacă e telenovela sau dramă, aicea nu mi-e clar, zice una dintre doamne, care tocmai a rezumat ce s-a întîmplat în ultimul episod. Și la telenovela tot dramă scrie că sînt, spune alta, cea mai gureșă, care pe urmă se trage cinci metri

FILM

Iulia BLAGA

mai la o parte și-l strigă pe un anumit Cătălin, aflat în partea opusă a plajei.

Aș fi preferat să văd această secvență, ca și altele, într-un film de Tati, zemos ca un nectamăr și dulce ca o după-amiază în rulotă, cu marea zumzâind la 30 de metri. Un film de Tati care să nu se mai termine niciodată (sau în orice caz, nu brusc, așa cum termin acum acest text).

Taci, te rog!

După o oră de somn, pe la cinci și jumătate am sărit din pat, am intrat în bucătărie și am început să aștept autobuzul. Am pus de-o cafea, mi-am aprins o țigară, am ieșit la fereastră. Nu se treziseră nici măcar Costică, *homeless-ul* care doarme în parcul din spatele blocului, nici măcar guguștiucii despre care v-am povestit săptămîna trecută. Era încă una dintre rarele ocazii în care a trebuit să recunosc că au și diminețile ceva interesant. Nu știu, e așa o chestie invizibilă care plutește în atmosferă, laolaltă cu amestecul dintre ultimele adieri de aer curat și primele emisii de dioxid de carbon.

Pînă să-mi dau seama în ce constă acel ceva, am auzit apa clocotind în ibric, așa că a trebuit să o las baltă cu meditațiile crepusculare. Am făcut cafeaua, am deschis laptopul și mi-am aprins o nouă țigară. Mai era pînă să vină autobuzul (cum bănuiesc că v-ați dat seama, acesta nu trece prin bucătărie pe la mine, ci doar foarte aproape de blocul meu; trebuia să apară mama cu el). Și sînd așa cu ochii pe *hotnews.ro*, aud de afară un hohot de plîns. Părea al unui bărbat, dacă nu cumva era al vreunei Xene ori al unei femei cu voce cavernoasă, pentru că fumează și bea mult. Apoi am auzit distinct o

altă voce – de data asta sigur a unei femei: „Dacă mă iubești, cum zici, urcă acum cu mine, în casă”. Am tuit-o la fereastră, spionînd locul ca o țapă. Din ființa care bocea – stătea cu fundul pe o bordură din spatele blocului – se vedeau doar picioarele. După ciocote, mi-am dat seama că vorbim de-un bărbat. În fața lui, era o femeie de vreo treizeci de ani, care patrulea agitată: „Hai să nu facem circ. Hai înapoi în casă”. Ală bocea în continuare: „Cum m-ai putut minți atîta vreme?”, „Dar ce, tu parcă tu nu te-ai culcat cu altele?”, i-a răspuns calm femeia. Imi venea mie să-i strig de la fereastră: „Taci, te rog!”, dar m-am retras gîndindu-mă că nu se cade să mă amestec în treaba lor. Pe scurt, cred că era vorba cu

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

aceiași poveste din *Taci, te rog!* a lui Raymond Carver. Ca un făcut, a doua zi am avut prilejul să asist la o altă scenă parcă desprinsă dintr-o altă poveste de-a lui Carver. S-a întîmplat în sala de anestezie a unui spital din Iași. Intrasem s-o văd pe mama, care aștepta să-i treacă anestezia. Pe patul din fața noastră, era un domn – în pijama arăta doar ca un moșnică speriat –, care urma să intre la operație. L-am birfit pe soprite cu mama: „Moșul e rupt de spaimă!”. Am revenit după cîteva ceasuri și l-am găsit pe

moșnică operat, legumă, privind pierdut în tavan, ancorat în perfuzii. După o vreme, a intrat în cameră o băbuță de vreun metru cincizeci, cu o sacoață de plastic în mină. Și-a căutat soțul din ochi, s-a dus pînă la patul lui, s-a ridicat pe virful picioarelor, i-a zîmbit senin și l-a pupat pe nas. Dumnezeu, a fost atîta tandrețe în gestul ei, încît m-am gîndit că nici nu se poate să încapă mai multă într-o dragoste de o viață întreagă. Asta ca să ne dăm seama „despre ce vorbim cînd vorbim despre iubire”.

ISSN 1584-8272

